

СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК ОПШТИНЕ ПРЊАВОР

Скупштина општине Прњавор Ул. Светог Саве, број 10. Телефон: (051) 660-340 е-маил: skupstina@prnjavor.ba Одговорни уредник: Војиславка Гатарић Штампа: Стручна служба СО-е	19.11.2021. године ПРЊАВОР Број 40 Година 57.	Издавач: Скупштина општине Прњавор Рачун јавних прихода: број 555-007-00215707-29 код «Нова банка» филијала Бањалука шифра Јавних прихода 722521
--	--	---

СКУПШТИНА ОПШТИНЕ

589

ЛОКАЛНИ ПЛАН УПРАВЉАЊА ОТПАДОМ ЗА ОПШТИНУ ПРЊАВОР ЗА ПЕРИОД 2020-2025

ИНВЕСТИТОР: ОПШТИНА ПРЊАВОР

Бања Лука, децембар 2019. године

ПРЕДМЕТ:	ЛОКАЛНИ ПЛАН УПРАВЉАЊА ОТПАДОМ ЗА ОПШТИНУ ПРЉАВОР ЗА ПЕРИОД 2020-2025
-----------------	--

ИНВЕСТИТОР:**ОПШТИНА ПРЉАВОР****НОСИЛАЦ ИЗРАДЕ:****ЈНУ "ИНСТИТУТ ЗА ЗАШТИТУ И ЕКОЛОГИЈУ
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ" БАЊА ЛУКА****УЧЕСНИЦИ У ИЗРАДИ:****Проф. др Предраг Илић****Мр Денис Међед****Сања Бајић, мастер еколог****Ранко Вељко, мастер машинства****Светлана Илић, дипл. инж. пољ.****Силвана Рачић-Милишић, дипл. инж. пољ.****Ненад Дамјановић, дипл. инж. руд.****Љиљана Ерић, дипл. инж. технол.****Весна Митрић, дипл. инж. технол.****ДИРЕКТОР:****Проф. др Предраг Илић**

ЛИЦЕНЦА ЗА ОБАВЉАЊЕ ДЈЕЛАТНОСТИ ИЗ ОБЛАСТИ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

РЕПУБЛИКА СРПСКА
В Л А Д А
МИНИСТАРСТВО ЗА ПРОСТОРНО УРЕЂЕЊЕ,
ГРАЂЕВИНАРСТВО И ЕКОЛОГИЈУ

Министар за просторно уређење, грађевинарство и екологију на основу члана 67. Закона о заштити животне средине („Службени гласник Републике Српске“, бр. 71/12 и 75/15), члана 5. Правилника о условима за обављање дјелатности из области заштите животне средине („Службени гласник Републике Српске“, број 28/13 и 74/18) и Рјешења о испуњености услова за обављање дјелатности из области заштите животне средине број 4-Е/03 од 20.06.2019. године, **издаје**

Л И Ц Е Н Ц У

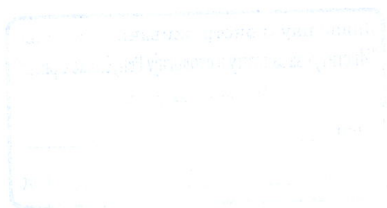
Јавна научноистраживачка установа „ИНСТИТУТ ЗА ЗАШТИТУ И ЕКОЛОГИЈУ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ“ Бања Лука

Испуњава услове за обављање дјелатности из области заштите животне средине. Ова лиценца важи од **20.06.2019. године до 20.06.2023. године**. Провјера испуњености услова за обављање дјелатности из области заштите животне средине вршиће се у складу са одредбама Закона о заштити животне средине и Правилника о условима за обављање дјелатности из области заштите животне средине.

Број регистра: 4-Е/03

Бања Лука: 20.06.2019.године

РЈЕШЕЊЕ О УПИСУ У РЕГИСТАР НАУЧНО-ИСТРАЖИВАЧКИХ УСТАНОВА**РЕПУБЛИКА СРПСКА
МИНИСТАРСТВО НАУКЕ И ТЕХНОЛОГИЈЕ**

Трг Републике Српске бр.1, Бања Лука, тел: 051/338-731, факс:051/338-856

E-mail : mnk @mnk.vladars.net

Број: 19/6-040/050-5/17

Датум: 26.12.2017.

На основу члана 159. Закона о општем управном поступку а на захтјев Јавне научноистраживачке установе „Институт за заштиту и екологију Републике Српске“, Видовданска број 43, Бања Лука, број 4-2281/17 од 12.09.2017. године, Министарство науке и технологије Републике Српске издаје,

ИЗВОД ИЗ РЕГИСТРА НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКИХ ОРГАНИЗАЦИЈА

У Регистру научноистраживачких организација који се води у Министарству науке и технологије Републике Српске, под редним бројем четири (4) уписана је :

Јавна научноистраживачка установа „Институт за заштиту и екологију Републике Српске“, Видовданска број 43, Бања Лука.

Упис у Регистар научноистраживачких организација Јавна научноистраживачка установа „Институт за заштиту и екологију Републике Српске“ је утврђен Рјешењем Министра науке и технологије Републике Српске, број 06-6-61-859/02 од 11.11.2002. године.

Достављено:

-ЈНУ „Институт за заштиту и екологију Републике Српске“

-а/а

МИНИСТАР

Проф. др Јасмин Комић

РЈЕШЕЊЕ О ОСНИВАЊУ ПРОЈЕКТА	
Назив пројекта: Локални план управљања отпадом за општину Прњавор за период од 2025-2020 Захтјев бр: 1656/19 Радни налог бр: 1649/19	Датум издавања: 30.12.2019.год.
Контакт тел: 051 - 218 - 318 е-маил: ekoinstitut@inecco.net	
Наручилац /инвеститор: ОПШТИНА ПРЊАВОР	Адреса наручиоца: ОПШТИНА ПРЊАВОР Карађорђева бр. 2 78 430 Прњавор Република Српска/БиХ opstina@prnjavor.ba Телефон: 051-660-588
Предметни обухват: Израда Локалног плана управљања отпадом за општину Прњавор за период од 2020-2025 према Закону о управљању отпадом (Службени гласник РС бр. 111/13, 106/15 и 16/18), Одлуци о приступању израде Локалног плана управљања отпадом (Службени гласник Општине Прњавор бр. 33/17), уговору између наручиоца и израђивача бр. 01/1-363-38/19 од 20.05.2019.год. и према пројектном задатку наручиоца.	
Рјешење издао директор: Проф. др Предраг Илић	

1. УВОДНИ ДИО

Локални план управљања отпадом представља документ којим се организује процес управљања отпадом на нивоу локалне заједнице односно општине или града. Законом о управљању отпадом (Службени гласник РС бр. 111/13, 106/15 и 16/18) дефинисана је обавеза израде Локалног плана управљања отпадом. У складу са чланом 21. Закона о управљању отпадом Локални план мора да садржи слиједеће податке:

- очекиване врсте, количине и поријекло укупног отпада на територији,
- очекиване врсте, количине и поријекло отпада који ће бити искоришћен или одложен у оквиру територије обухваћене планом,
- очекиване врсте, количине и поријекло отпада који ће се прихватити из других јединица локалне самоуправе,
- очекиване врсте, количине и поријекло отпада који ће се отпремити у друге јединице локалне самоуправе,

- циљеви који треба да се остваре у погледу поновне употребе и рециклаже отпада у области која је обухваћена планом,
- програм сакупљања отпада из домаћинства,
- програм сакупљања опасног отпада из домаћинства,
- програм сакупљања комерцијалног отпада,
- програм управљања индустријским отпадом,
- приједлоге за поновну употребу и рециклажу отпада,
- програм смањења количина биоразградивог и амбалажног отпада у комуналном отпаду,
- програм развијања јавне свијести о управљању отпадом,
- локацију постројења за сакупљање отпада, третман и одлагање отпада, укључујући податке о локацијским условима,
- мјере за спречавање кретања отпада који није обухваћен планом и мјере за поступање са отпадом који настаје у ванредним ситуацијама,
- мјере санације неуређених депонија,
- надзор и праћење планираних активности и мјера,
- процјену трошкова и изворе финансирања за планиране активности,
- могућности сарадње између двију или више јединица локалне самоуправе,
- рокове за извршење планираних мјера и активности и
- друге податке, циљеве и мјере од значаја за ефикасно управљање отпадом.

У складу са чланом 21. Закона о управљању отпадом предметни План мора да буду усаглашен са плановима из члана 18. овог закона, односно са стратешким документима из области управљања отпадом тј. документима вишег реда као што је Стратегија управљања отпадом РС.

Планом се дефинишу услови за одрживи систем управљања отпадом за период од пет година. У току његове реализације могу се вршити одређена прилагођавања у складу са измијењеним условима, те уз уважавање временских и економских ограничења.

План управљања отпадом даје преглед економских и инвестицијских захтјева који се постављају пред сектор управљања отпадом, те начине за финансирање система управљања отпадом (сакупљање, раздвајање и третман појединих врста отпада). У оквиру плана управљања отпадом биће приказано тренутно стање у области управљања отпадом, количине, врсте отпада, начин сакупљања, третирања и збрињавања отпада. Такође ће бити дефинисани правци и приоритети, као и динамика и начин рјешавања проблема у складу са позитивним националним и ЕУ законодавством из области управљања отпадом. Сврха израде плана је дугорочно успостављање одрживог система за управљање отпадом, на начин који има минималан штетни утицај на животну средину.

Основни циљ израде Плана управљања отпадом је преглед врста (токова) отпада и опција третмана отпада. Осим прегледа врста и количина отпада, План управљања отпадом анализира и начине за њихово управљање и предвиђа потребне капацитете система за сакупљања и третман отпада.

У складу са Законом о управљању отпадом РС јединица локалне самоуправе (у чијој је надлежности пружање услуге управљања отпадом):

- доноси локални план управљања отпадом и заједнички план управљања отпадом, обезбјеђује услове и брине се о њиховом спровођењу,
- уређује, обезбјеђује, организује и спроводи управљање комуналним отпадом на својој територији, у складу са посебним прописом и
- уређује поступак наплате услуга у области управљања комуналним отпадом, у складу са посебним прописом.

Јединица локалне самоуправе својим актом одређује органе и службе надлежне за обављање наведених послова. Двије или више јединица локалне самоуправе заједнички обезбјеђују и спроводе управљање отпадом, под условима и на начин утврђен законом, Стратегијом и споразумом јединица локалне самоуправе. Споразумом се уређује: међусобна права и обавезе у обезбјеђивању услова за обављање дјелатности и рад постројења за управљање отпадом на подручјима тих јединица локалне самоуправе; права и обавезе комуналног предузећа, односно другог правног или физичког лица у обављању те дјелатности; начин доношења одлука у случају несагласности јединица локалне самоуправе о појединим питањима у вези са дјелатностима управљања отпадом, као и друга питања од значаја за организацију и спровођење управљања отпадом. Споразум закључује начелник односно градоначелник јединица локалне самоуправе уз претходну сагласност скупштине јединица локалне самоуправе. У случају да двије или више јединица локалне самоуправе закључе споразум о заједничком одлагању отпада, обавезују се да отпад сакупљен на свом подручју транспортују на заједничку депонију отпада, у складу са закљученим споразумом и одредбама Закона о

управљању отпадом.

Основни стратешки циљеви који су кориштени приликом израде овог Плана дефинисани су Стратегијом управљања отпадом РС 2017 – 2026 а сама израда Локалног плана управљања отпадом представља један од главних циљева Стратегије управљања отпадом РС.

Тренутно стање у области управљања отпадом у општини Прњавор је процијењено на основу информација које је обезбиједио наручилац израде Плана управљања отпадом Општине Прњавор.

1.2. СТРАТЕШКИ ЦИЉЕВИ УПРАВЉАЊА ОТПАДОМ

Стратешки циљеви управљања отпадом су усклађени са документима вишег реда односно Стратегијом управљања отпадом Сепублике Српске. Сама израда Локалног плана управљања отпадом је дио краткорочних циљева за период 2016-2020 Стратегије управљања отпадом РС. У оквиру Стратегије управљања отпадом РС урађена је процјена стања, у области управљања отпадом на темељу идентификованих проблема. На основу ове процјене у оквиру Стратегије су постављени циљеви и мјере који требају довести до побољшања стања управљања отпадом у наредном периоду.

Општи циљ Стратегије управљања отпадом, уједно је и општи циљ Локалног плана управљања отпадом општине Прњавор а то је поред осталог: „развијати одрживи систем управљања отпадом на начелима заштите животне средине уз провођење константне едукације на свим нивоима друштва и привреде”.

Стратегијом управљања отпадом РС за период 2016-2025 дефинисани су циљеви и мјере који су углавном мјеродавни и за локалне заједнице. У наставку је дат преглед главних циљева Стратегије управљања отпадом РС:

ОПИС ЦИЉЕВА СТРАТЕГИЈЕ УПРАВЉАЊА ОТПАДОМ	
Усаглашавање правног оквира са ЕУ прописима	Период за имплементацију 2016-2025
Јачање институционалног оквира управљања отпадом	
Избјегавање и смањење настајања отпада	
Унапређење система сакупљања комуналног отпада	
Успостављање система за одвојено сакупљање и третман посебних врста отпада	
Успостављање система за одвојено сакупљање и третман опасног отпада	
Успостављање система управљања медицинским отпадом	
Санација и затварање општинских и дивљих депонија	
Успостављање система заједничких депонија за управљање преосталим комуналним и неопасним индустријским отпадом	

Имајући у виду потребу за успостављање реалног оквира за планирање управљања отпадом у краткорочном, средњорочном и дугорочном периоду, дефинисани су оперативни циљеви који представљају специфичне и мјерљиве промјене које ће се остварити у току имплементације наведених мјера из Плана и допринијети остварењу стратешких и оперативних циљева.

Преглед стратешких и оперативних циљева управљања отпадом за општину Прњавор дат је у табели испод:

Табела бр. 1. Циљеви Плана управљања отпадом општине Прњавор 2020-2025.

Стратешки циљ 1	Смањење ризика по животну средину и здравље људи и успостављање инфраструктуре за интегрално управљање отпадом
Оперативни циљ 1.1.	Повећање броја становника обухваћеног редовним одвозом отпада
Оперативни циљ 1.2.	Уклонити нелегална одлагалишта (дивље депоније) и санирати подручја на којем су се налазила
Оперативни циљ 1.3.	Унапређење инфраструктуре постојећих субјеката у систему управљања отпадом
Оперативни циљ 1.4.	Успостављање нове инфраструктуре за интегрално управљање отпадом
Стратешки циљ 2	Смањење количина отпада за финално збрињавање уз ефикасније кориштење ресурса
Оперативни циљ 2.1.	Успостављање система раздвајања, одвоза мијешаног и рециклабилног отпада и едукацију становништва
Оперативни циљ 2.2.	Успостављање трансфер станице и рециклажног центра на територији општине
Оперативни циљ 2.3.	Успостављање система за одвојено сакупљање опасних категорија отпада
Оперативни циљ 2.4.	Успостављање система управљања грађевинским отпадом
Оперативни циљ 2.5.	Успостављање система управљања клаоничким отпадом и лешевима угинулих животиња
Оперативни циљ 2.6.	Смањити количину медицинског и опасног отпада у мијешаном отпаду који завршава на депонији
Оперативни циљ 2.7.	Смањење количина електронског и електроничког отпада у мијешаном отпаду
оперативни циљ 2.8.	Успостављање програма одвојеног сакупљања отпада на амбалажни и остали у оквиру привредних субјеката
оперативни циљ 2.9.	Увођење одвојеног сакупљања пепела за привредне субјекте који имају властиту котловницу,
Стратешки циљ 3	Осигурање спровођења Локалног плана управљања отпадом кроз правни, институционални и економски оквир
Оперативни циљ 3.1.	Омогућити усклађеност законодавног оквира и инспекцијског надзора примјеном Локалног плана управљања отпадом
Стратешки циљ 4.	Јачање јавне свијести становништва и привредника из области управљања отпадом
Оперативни циљ 4.1.	Провођење пројеката подизања јавне свијести
Стратешки циљ 5.	Осигурати систематско праћење параметара за оцјену степена спровођења Локалног плана управљања отпадом
Оперативни циљ 5.1.	Праћење стања управљања отпадом и спровођења Локалног плана управљања отпадом

У складу са наведеним стратешким и оперативним циљевима плана у наставку ће се дати преглед мјера односно активности за реализацију планираних циљева, могући начини финансирања као и оквирни рокови за реализацију истих. Стратешки циљеви плана су изабрани у складу са главним циљевима Стратегије управљања отпадом РС као кровним документом из области управљања отпадом у Републици Српској.

2. ЗАКОНСКИ ОКВИР

Законски прописи који се односе на управљање отпадом представљају једну од најсложенијих области законских прописа за заштиту животне средине, услед широког низа утицаја које отпад може имати на човјека и околину. Важећим законодавством из области управљања отпадом уведен је и осигуран оквир за савремени систем законских прописа о управљању отпадом.

Преглед прописа који уређују управљање отпадом у Републици Српској, а који су битни и за израду Плана управљања отпадом за општину Прњавор су:

- **Закон о заштити животне средине („Службени гласник Републике Српске“, бр. 71/12 и 79/15)** – овим законом уређују се заштита животне средине ради њеног очувања, смањења ризика по живот и здравље људи, те осигурања и побољшања квалитета живота, заштита свих елемената животне средине, информисање и приступ информацијама у области заштите животне средине, планирање и заштита животне средине, стратешка процјена утицаја и процјена утицаја на животну средину, поступак издавања еколошких дозвола и спречавање несрећа великих размјера, систем екоозначавања и управљање заштитом животне средине, финансирање активности у вези са животном средином, одговорност за штету нанесену животној средини, као и права и обавезе правних и физичких лица која обављају дјелатности утврђене овим законом.
- **Закон о управљању отпадом („Службени гласник Републике Српске“, бр. 111/13 и 106/15)** – овим законом уређују се: врсте и класификација отпада, планирање управљања отпадом, субјекти управљања отпадом, одговорности и обавезе у управљању отпадом, организовање управљања отпадом, управљање посебним токовима отпада, поступак издавања дозвола, прекогранично кретање отпада, извјештавање о отпаду и база података, финансирање управљања отпадом, надзор, као и друга питања од значаја за управљање отпадом. Управљање отпадом је дјелатност од општег интереса што подразумева спровођење прописаних мјера за поступање са отпадом у оквиру сакупљања, транспорта, складиштења, третмана и одлагања отпада, укључујући и надзор над тим активностима и бригу о постројењима за управљање отпадом последице затварања.
- **Закон о комуналним дјелатностима („Службени гласник Републике Српске“, број 124/11)** – овим законом утврђују се комуналне дјелатности од посебног јавног интереса и начин обезбјеђивања посебног јавног интереса, организација обављања комуналних дјелатности и начин њиховог финансирања. Као комуналне дјелатности од посебног јавног интереса, у смислу овог закона, сматрају се: производња и испорука воде, пречишћавање и одвођење отпадних вода, производња и испорука топлотне енергије, збрињавање отпада из стамбених и пословних простора, управљање јавним просторима за паркирање возила, одржавање јавних тоалета, управљање кабловским канализацијама за комуникацијске каблове и системе, тржничка дјелатност, погребна дјелатност, димњачарска дјелатност, јавни превоз лица у градском и приградском саобраћају, чишћење јавних површина у насељеним мјестима, одржавање, уређивање и опремање јавних зелених и рекреационих површина, одржавање јавних саобраћајних површина у насељеним мјестима, одвођење атмосферских падавина и других вода са јавних површина, јавна расвета у насељеним мјестима и дјелатност зоохигијене.
- **Закон о комуналној полицији („Службени гласник Републике Српске“, бр. 28/13 и 41/15)** – овим законом уређује се организовање комуналне полиције, обављање комунално-инспекцијског надзора, надлежност полиције, радноправни статус комуналног полицајца, начин и поступак вршења комунално-инспекцијског надзора обавезе и овлашћења комуналног полицајца, права и обавезе субјекта надзора и друга питања од значаја за обављање комунално-инспекцијског надзора према важећим прописима на подручју РС.

Подзаконски акти из области управљања отпадом:

- Правилник о условима за рад постројења за спаљивање отпада („Службени гласник Републике Српске“ бр. 39/05)
- Правилник о поступању са уређајима и отпадом који садрже полихлорована једињења (Службени гласник Републике Српске, број 51/19)
- Правилник о начину и поступку управљања отпадом од титан-диоксида и мјерама мониторинга животне средине на локацији (Службени гласник Републике Српске, број 7/19)
- Уредба о термичком третману отпада ("Службени гласник Републике Српске" број:54/17)
- Уредба о управљању амбалажом и амбалажним отпадом (Службени гласник Републике Српске, број 58/18)
- Правилник о управљању отпадом који садржи азбест (Службени гласник Републике Српске, број 47/18)
- Уредба о термичком третману отпада (Службени гласник Републике Српске, број 54/17)
- Правилник о општој и посебној документацији која се подноси уз захтјев за издавање дозволе за увоз, извоз и транзит отпада (Службени гласник Републике Српске, број 5/16)
- Уредба о листама отпада и документима за прекогранично кретање отпада (Службени гласник Републике Српске, број 86/15)

- Правилник о методологији прикупљања податка о отпаду и њиховој евиденцији (Службени гласник Републике Српске, број 71/15)
- Правилник о условима и начину сакупљања, транспорта, складиштења и третмана отпада који се користи као секундарна сировина или за добијање енергије (Службени гласник Републике Српске, број 61/15)
- Правилник о начину складиштења, паковања и обиљежавања опасног отпада (Службени гласник Републике Српске, број 49/15)
- Правилник о садржини, начину вођења и изгледу регистра издатих дозвола за управљање отпадом (Службени гласник Републике Српске, број 43/15 и 14/18)
- Уредба о одлагању отпада на депоније (Службени гласник Републике Српске, број 36/15)
- Правилник о обрасцу документа о кретању опасног отпада и упутству за његово попуњавање (Службени гласник Републике Српске, број 21/15)
- Правилник о категоријама, испитивању и класификацији отпада (Службени гласник Републике Српске, број 19/15 и 79/18)
- Правилник о обрасцу захтјева за издавање дозволе за складиштење, третман и одлагање отпада (Службени гласник Републике Српске, број 18/15)
- Правилник о еко-ознакама и о начину управљања еко-ознакама (Службени гласник Републике Српске, број 108/13)
- Правилник о начину управљања отпадним гумама (Службени гласник Републике Српске, број 20/12).

Законодавство ЕУ у области управљања отпадом Оквир Европске политике управљања отпадом чине следеће Директиве:

- Директива број 2008/98/ЕС Европског парламента и Савјета о отпаду и укидању одређених директива (СЛ Л 312, 22. 11. 2008),
- Директива број 2010/75/ЕУ Европског парламента и Савјета о индустријским емисијама (интегрисано спречавање и контрола загађења) (СЛ Л 334, 17. 12. 2010),
- Директива Савјета број 1999/31/ЕЗ о депоновању отпада (СЛ Л 182, 16. 7. 1999),
- Директива број 2009/31/ЕС Европског парламента и Савјета о геолошком складиштењу угљен-диоксида и о измјенама и допунама Директиве Савјета 85/337/ЕЕС,
- Директиве Европског парламента и Савјета 2006/60/ЕС, 2001/80/ЕС, 2004/35/ЕС, 2006/12/ЕС, 2008/1/ЕС и Регулative (ЕС) бр. 1013/2006 (СЛ Л 140, 5. 6. 2009),
- Директива број 2006/66/ЕЗ Европског парламента и Савјета од 6. септембра 2006. године о батеријама и акумулаторима и отпадним батеријама и акумулаторима којом се укида Директива број 91/157/ЕЕС (СЛ Л 266, 26. 9. 2006),
- Директива број 2004/12/ЕС Европског парламента и Савјета од 11. фебруара 2004. године која измјењује и допуњује Директиву број 94/62/ЕС о амбалажи и амбалажном отпаду (СЛ Л 047 18/02/2004),
- Директива број 2000/53/ЕС Европског парламента и Савјета од 18. септембра 2000. године о отпадним возилима (СЛ Л 269, 21. 10. 2000),
- Директива број 2012/19/ЕУ Европског парламента и Савјета од 4. јула 2012. године о отпадној електричној и електроничкој опреми (ОЕЕО) (СЛ Л 197, 24. 7. 2012),
- Директива Савјета број 96/59/ЕС од 16. септембра 1996. године о одлагању полихлорованих бифенила и полихлорованих терфенила (РСВ/РСТ),
- Директива комисије број 94/67/ЕС од 16. децембра 1994. године о спаљивању опасног отпада,
- Директива Савјета број 94/31/ЕС од 27. јуна 1994. године која допуњује Директиву број 91/689/ЕЕС о опасном отпаду,
- Директива Савјета број 91/689/ЕЕС од 12. децембра 1991. године о опасном отпаду,
- Директива Савјета број 75/439/ЕЕС о збрињавању отпадних уља измијењена и допуњена директивама број 87/101/ЕЕС, 91/692/ЕЕС, 2000/76/ЕС,
- Директива Савјета број 78/176/ЕЕС о отпаду из индустрије у којој се користи титан-диоксид, допуњена Директивама број 82/883/ЕЕС (даље допуњена Регулativeм 807/2003/ЕС), 83/29/ЕЕС и 91/692/ЕЕС (даље допуњена Регулativeм број 1882/2003/ЕС),
- Директива Савјета број 86/278/ЕЕС о заштити животне средине, нарочито тла, када се муљ из уређаја за пречишћавање отпадних вода користи у пољопривреди допуњена Директивом број 91/692/ЕС и Регулativeм (ЕС) број 807/2003,
- Директива број 2000/76/ЕС Европског парламента и Савјета о спаљивању отпада,
- Директива Савјета број 87/217/ЕЕС о спречавању и смањењу загађења животне средине азбестом која је допуњена Директивом број 91/692/ЕС и Регулativeм број (ЕС) 807/2003,

- Директива број 2005/64/ЕС Европског парламента и Савјета о хомологацији моторних возила с обзиром на њихове поновне употребљивости, рециклажу и поврата и измјене Директиве Савјета број 70/156/ЕЕС,
- Директива број 2011/65/ЕС Европског парламента и Савјета о ограничењу коришћења одређених опасних супстанци у електричној и електронској опреми,
- Директива број 2006/21/ЕС Европског парламента и Савјета о управљању отпадом из истраживања и експлоатације минералних сировина која допуњује Директиву број 2004/35/ЕС.

3. ПОДАЦИ О ОПШТИНИ

Прњавор се налази на сјеверозападу БиХ, између 160 и 220 метара надморске висине, а простире се на површини од 629,96 km². Граничи са општинама Србац, Дервента, Добој, Теслић, Челинац и Лакташи. Географски, Прњавор припада подручју Бањалучке регије, а већина становништва живи на сеоским просторима. Прњавор има доста развијену привреду, а велики дио површине представљају обрадива земљишта, па се становништво традиционално бави пољопривредом. Осим тога, Прњавор располаже и шумским богатством, тако да је на овом подручју развијена и дрвопрерађивачка индустрија.

Простор на коме се налази општина Прњавор посматрано као јединствена цјелина, припада простору Панонског обода са карактеристичним брежуљкасто-терцијарним земљиштем које води поријекло од ријечних и језерских седимената. Посматрано према израженој конфигурацији земљишта за већину територије општине Прњавор може се рећи да је равничарско-брежуљкаста (4/5), а њен мањи дио (1/5) брдовитопланински. Посматрано са становишта надморске висине око четири петине општинске територије има надморску висину од 130-250 m. Просјечна надморска висина износи 153 m. Само једна петина општинске територије има надморску висину већу од 250 m.

Слика бр.1. Општина Прњавор – насељена мјеста

Различити климатски утицаји који се осјећају на простору Републике Српске су резултат природних елемената и законитости опште циркулације ваздушних маса на ширем простору. Клима општине је условљена географским положајем и надморском висином терена. Сјеверни перипанонски дио, припада умјерено-континенталном климатском појасу у коме се осјећа и панонски (степски) климатски утицај са сјевера. Лјета су топла, а зиме већином умјерено хладне, са просјечном годишњом температуром изнад 10°C. Падавине су углавном равномјерно распоређене, а највеће количине се излучују када су и најпотребније пољопривредним културама (мај, јун). Количина падавина по правилу опада идући од запада (1500 mm) према истоку (700 mm)

због утицаја западних ваздушних струјања. Годишња доба су јасно изражена са умјерено хладним зимама и топлим, сувим лјетима. За климатске елементе: температура ваздуха, вјетрови, влажност ваздуха, облачност, инсолација, падавине, последњи валидни хидрометеоролошки подаци за подручје општине Прњавор датирају из периода од 1955. године до 1975. године, који су били праћени од стране хидрометеоролошке станице Прњавор (ХМС Прњавор). Анализа падавина у том периоду је приказала да исте износе 1000 mm на годишњем нивоу, а да су максималне мјесечне падавине регистроване у висини од 113 mm (јун), док апсолутни мјесечни максимуми достижу вриједности од 170 mm (јул). Што се тиче температуре ваздуха вишегодишњим праћењем утврђен је средњи годишњи просјек од 10.1 °C, док се минималне мјесечне вриједности крећу од -5.6 °C (јануар), а максималне до 26 °C (јул).

Основу површинске хидрографије општинског подручја чини ријека Укрина са својим притокама Вијака, Јадовица и Кремница. Ријека Укрина припада црноморском сливу односно сливу ријеке Саве, као њена десна притока. Настаје на ушћу Велике и Мале Укрине на надморској висини 154,3 m и протиче јужним и источним дијелом општине Прњавор у дужини од 36 km. Тако чини природну границу са општинама Добој и Дервента. Велика Укрина извире на око 300 m надморске висине на висовима Узломца и Борје. Улијева се у ријеку Саву, чија надморска висина у том дијелу износи 89,1 m. Сам слив ријеке Укрине је лоциран између доњих токова ријеке Босне и Врбаса, а на сјеверозападу Босне и Херцеговине уједно представља и највећу ријеку Републике Српске јер читавим својим током од настанка до ушћа тече кроз Републику Српску. Дужина тока Укрине од извора Велике Укрине (Лукавац) је 119,3 km, а површина слива је 1 515,4 km². На крајњем западном дијелу општинског подручја значајни површински водоток чини ријека Црквена и ријека Турјаница која се у Лакташима улијева у Врбас. Уз наведене ријеке на подручју Општине улијевају се многобројни већи и мањи потоци који такође чине главни површински хидропотенцијал. Осим наведених природних површинских водотокова, на подручју општине Прњавор постоје и двије вјештачке акумулације: језеро Дренова и рибњак у Укринском Лугу, сјевероисточно од Прњавора. Постојећа површинска хидрографска мрежа на подручју општине Прњавор заузима укупну површину од 1.338 ha.

Општина Прњавор располаже **значајним минерално сировинским потенцијалом**. Најзначајније су површинске експлоатације – каменоломи: су експлоатација „ГРИЧ“ у мјесној заједници Дренова, површине око 30 ha; експлоатација серпентинита и серпентинисаног перидотита на лежишту „КРЕМНА“, површине експлоатационог поља 6,2 ha; експлоатација техничког грађевинског камена кречњака на површинском копу „ЧЕЛАР“ Горњи Вијачани, површине експлоатационог поља 4,875 ha; експлоатација техничког грађевинског камена перидотита на лежишту „ЉУБИЋ“, површине експлоатационог поља 39,6 ha.

Од укупне територије на којој се простире општина Прњавор (62 996 ha), **пољопривредно земљиште** заузима површину од 42 963 ha односно 68,2%, док остали дио општинске територије сачињавају: – шумско земљиште, површине 17 387,00 ha односно 27,6% и – неплодно земљиште, површине 2 646,00 ha односно 4,2%.

Општина Прњавор располаже са значајним **шумским потенцијалом**. Геолошки састав, киселе силикатне стијене које углавном чине матичну подлогу на којој су настала земљишта ових простора, условили су појаву различитих специфичних рељефних форми и типова земљишта на локалном подручју. Посматрано са геоморфолошког аспекта, подручје под шумским земљиштем и шумом простире се између 150 до 695 m надморске висине. Шумско подручје је веома хетерогено и орографски изражено на цијелом простору општине Прњавор. Еколошка подлога, орографија на терену као и богата хидрографска мрежа са уским долинама многобројних водотока, имале су одлучујући значај за појаву специфичне и разноврсне вегетације односно распоред шумских заједница. На подручју општине Прњавор шумско земљиште и шуме заузимају укупну површину од 17.387,00 ha или 27,6% од укупне општинске територије.

Подручје општине Прњавор одликује **разноврсност биљног и животињског свијета**, што је условило и различите типове пејзажа - перипанонског и панонског. На том подручју присутни су екосистеми обичног граба и храста китњака и веприне, храста китњака и сребрне липе, храста китњака и цера, шуме букве и поребнице, обичног граба и храста китњака са коштриком, обичног граба и храста китњака са клокочицом, обрадивих површина (житарица и повртарских култура), воћњака, екосистеми напуштених станишта уз путеве и насеља, урбани и рурални екосистеми. У панонском пејзажу су изразити екосистеми пољског јасена и дријемовца, екосистеми шибљака аморфе и ниске шуме багрема, екосистеми водењара шашика и трстика, екосистеми уз обале слатких вода и екосистеми обрадивих површина. Присутне су следеће врсте: врба, топола, граб, храст, јасен и бријест. У шумским и ливадским заједницама уочено је присуство и разноликост гљива (сунчаница, боров вргањ, рујница, боров чавлић, вргањ, лисичарка, млијечница, смрчак, пупавка, лудара и друге). Састав животињског свијета такође зависи од физичко-географских фактора, биљног свијета и антропогеног утицаја. На овом подручју живе сисари (*mamalia*), гмизавци (*rentilia*), водоземци (*amnhibia*), рибе (*niscas*), птице (*aves*) и инсекти (*insecta*).

Од сисара су најзаступљенији родови папкара, звери, глодара и бубоједа. Српа је једини представник папкара,

који живи на овом подручју. Доминантне звери су присутне са неколико фамилија и то: лисица, јазавац, твор, ласица. Најбројнији су глодари: дивљи зец, хрчак, пољски миш, риђа волухарица, кућни миш, сиви пацов и у водама бизамски пацов.

Стање животне средине на територији општине Прњавор

Према подацима који су преузети из Локалног еколошког акционог плана општине Прњавор за период 2015-2020, на подручју општине Прњавор егзистира више загађивача из области: производња намјештаја и столарије, производња обуће и дијелова обуће, прехранбена индустрија, метална индустрија, примарна прерада дрвета, пољопривредна производња, управљање отпадом, производња елемената за грађевинарство и асфалтне масе и експлоатација минералних сировина. На подручју општине завршено је извођење радова на изградњи аутопута Бања Лука – Добој, које је свакао везано са елементима загађења: бука, вибрација, број укупних лебдећих честица (прашина) и ниво издувних гасова сагорјевања мотора (радних и транспортних машина), са пропратним појавама као што су измјештање и пресијецање водних токова (поток, ријека, природни и изграђени одводни канали за површинске воде), измјештање и пресјецање локалних путева и прилаза у домаћинство.

У ширем окружењу општине констатовано је и присуство „Рудника и Термоелектране Станари“ инвеститора „EFT-GROUP“ д.о.о. Станари. Општина Прњавор је под директним утицајем овог постројења, јер је од подручја општине удаљено свега 4,4 km (Бања Кулаши). Обзиром да општина Прњавор не располаже прецизним подацима о типу и карактеру технолошких процеса и чињенице да није укључена у поступку одлучивања за предметно постројење, не може се са сигурношћу вршити објективна процјена утицаја на животну средину подручја општине Прњавор. Надлежно Министарство је у току 2015. године извршило ванредну ревизију еколошке дозволе број 15-96-70/08 од 19.04.2013. године за Термоелектрану са технологијом сагорјевања угља у CFS котлу (циркулационом флуидизованом слоју) и подкритичним параметрима паре, снаге блока 300 MW, у Станарима и наложило усклађивање рада постројења са новим законским актима.

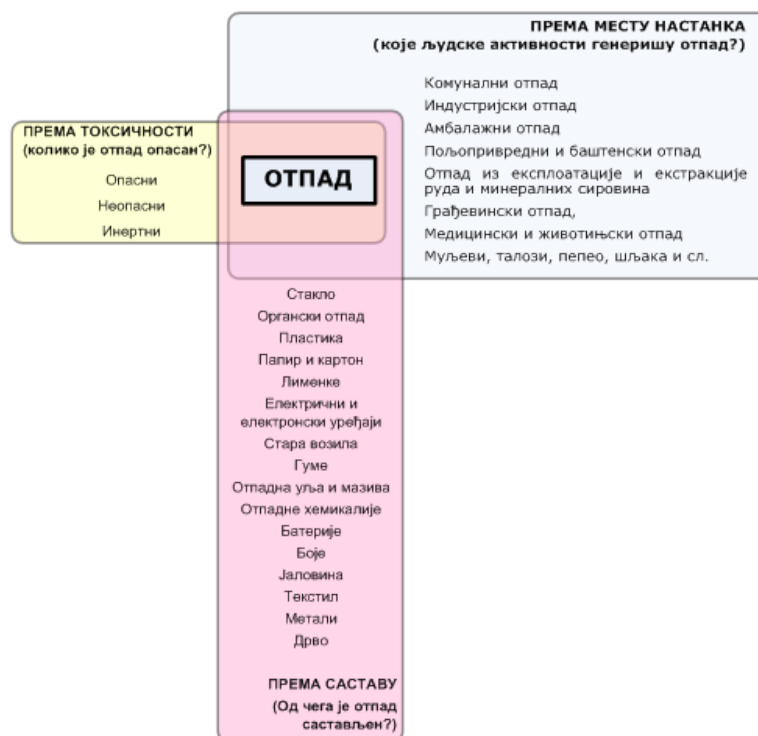
У односу на циљеве заштите животне средине који се односе на очување и заштиту вода, треба напоменути да ни сво градско подручје општине Прњавор није „покривено“ системом за одводњу отпадних вода и нису уређени колектори на улазу у водене токове као крајње реципијенте. Што се тиче загађивача, у односу на врсту отпадних вода субјекти који имају еколошку дозволу имају и адекватне уређаје за пречишћавање отпадних вода (таложници, сепаратори зауљених вода).

Подаци о стању квалитета ваздуха на подручју општине Прњавор су такође минорни и своде се на Програм и појединачна мјерења квалитета ваздуха од стране правних лица и предузетника којима је то обавеза по еколошкој дозволи. У до сада контролисаним резултатима мјерења, нису евидентирана прекорачења вриједности мјерених параметара квалитета ваздуха у односу на дозвољене и граничне вриједности истих. Ово није стварно стање квалитета ваздуха из разлога што не постоје континуирана мјерења квалитета ваздуха у подручју града условљена саобраћајем и индустријским дјелатностима.

3. СТАЊЕ У ОБЛАСТИ УПРАВЉАЊА ОТПАДОМ

С обзиром да одрживо управљање отпадом подразумјева спречавање и минимизацију стварања отпада, могућност третмана, рециклирања и третирања отпада за поновну употребу у контексту сировине или могућег енергента, као и нешкодљиво одлагање отпада који није погодан за рециклажу, у Републици Српској приступило се регионалном збрињавању комуналног отпада. Општина Прњавор по свом географском положају припада простору бањалучке регије, која је формирала регионалну санитарно-комуналну депонију, те се отпад са подручја општине Прњавор организовано сакупља и одвози на регионалну депонију на локалитету Рамићи у Бањој Луци. Удаљеност општинског центра од локалитета регионалне санитарне депоније је 54 km.

На подручју општине Прњавор не постоје регистроване уређене депоније за одлагање отпада. Отпад се са подручја општине одвози на регионалну депонију отпада у Рамићима. ЈП „ДЕП-ОТ“ Бања Лука основано је 06.03.2003. године од стране општина бањалучке регије: Градишка, Лакташи, Србац, Котор Варош, Челинац, Кнежево и Прњавор.

Слика бр. 2. Подјела отпада

Извор: <http://www.sepa.gov.rs/index.php?menu=207&id=202&akcija=showXlinked>

Тренутно је на подручју општине Прњавор предузеће КП Парк а.д. задужено за сакупљање и транспорт мијешаног комуналног отпада на подручју општине. Одвоз отпада се врши према плану и програму усвојеног од стране предузећа и локалне самоуправе Општине Прњавор. према добијеним подацима комунално предузеће „Парк“ посједује дозволу за управљање отпадом (дјелатност сакупљања и транспорта) бр. 15.04-962/18 од 25.06.2018.год. издату од стране Министарства за просторно уређење, грађевинарство и екологију РС, на основу које може и да обавља предметну дјелатност. Планом и програмом одвоза комуналног отпада на територији општине Прњавор обухваћено је око 30 мјесних заједница док 2 мјесне заједнице нису обухваћене одвозом, што не представља потпуну покривеност одвозом на подручју општине.

Према подацима Министарства за просторно уређење, грађевинарство и екологију РС на подручју општине Прњавор регистровани су слиједећи правни субјекти за посједовање дозволе за управљање отпадом:

- „Код Санеле“ Осман Ковач, с.п. Прњавор, улица Боже Татаревића 87А, дозвола за управљање отпадом (складиштење и третман опасног и неопасног отпада) издата 06.12.2016. год. на период од 5 година,
- ДД КОМЕРЦ“ д.о.о. Прњавор, улица Вијака бб, дозвола за управљање отпадом (сакупљање, складиштење, третман неопасног отпада) издата 24.11.2017. године 5 година,

Постојећи систем управљања отпадом

Постојећи систем сакупљања отпада на територији је релативно добро организован са разрађеном динамиком сакупљања и одвоза на регионалну депонију али тај систем тренутно обухвата само мијешани комунални отпад. Тренутно у оквиру општине Прњавор нису обухваћени проблеми:

- сакупљања, одвоза и збрињавања клаоничког отпада,
- сакупљања, одвоза и збрињавања лешева уинутих животиња,
- сакупљања, одвоза и збрињавања грађевинског отпада,
- сакупљања, одвоза и збрињавања различитих категорија опасног отпада,
- издавање рециклабилних компоненти из мијешаног комуналног отпада и сл.

Процес сакупљања отпада је веома важан због очувања здравља људи, животне средине, естетских и економских разлога. У овај процес су уз сакупљање отпада укључене и транспортне активности преношења истог до мјеста обраде односно збрињавања. Начин сакупљања комуналног отпада на подручју општине Прњавор је устројен по територијалном принципу гдје се одвоз врши према рејону града односно улицама свакодневно до једном седмично у складу са Планом сакупљања комуналног отпада са динамиком одвоза усвојен од стране управе друштва КП Парк а.д. Прњавор 21.12.2018. год.

Предузеће КП Парк а.д. Прњавор поред редовног одвоза отпада наведеног према програму и распореду у претходној табели врши и **одвоз отпада по позиву корисника комуналних услуга** и поставља контејнере запремине 7 m³ и 1,1 m³. Мјесне заједнице које нису обухваћене програмом одвоза комуналног отпада на подручју општине су: **Горњи Вијачани и Присоје**.

Окосницу сакупљања чине контејнери од 1,1 m³ који су заступљени у највећем броју и мањи број контејнера од 7 m³. Такође на подручју Града постављени су и контејнери од 1,1 m³ груписани у зелена острва за одвојено сакупљање искористивих материја из комуналног отпада (РЕТ, МЕТ, стакло и папир) укупно 6 комада. Такође је у циљу раздвајања пвц амбалаже постављено укупно 14 контејнера на различитим локацијама и то контејнер типа мреже величине 1mх1m. Број постављених контејнера није довољан за постојећи број становника, тако да га треба повећавати да би се достигло оптимално стање. Као недостатак се може истакнути и недовољан број контејнера за кабасти отпад те контејнера за раздвојене секундарне сировине и опасне компоненте комуналног отпада.

Према подацима добијеним од стране надлежног предузећа КП Парк а.д, број контејнера на подручју града је слиједећи:

- контејнери 7 m³.....14 комада,
- контејнери 1,1 m³.....83 комада,
- мрежаст контејнер за ПВЦ амбалажу 1m х 1 m14 комада,
- контејнер за папир и картон 1,1 m³ 2 комада,
- контејнер за метал 1,1 m³1 комад,
- контејнер за пластику 1,1 m³3 комада.

Према наведеном укупан број контејнера на подручју општине Прњавор је 117 контејнера различитих запремина и укупно 3021 ком канти.

Уз отпад из домаћинства, заступљен је и отпад из индустријског сектора те из услужних дјелатности, посебно отпад из већих продајних центара, бензинских станица, банака, ресторана, пословних објеката, административних објеката итд. према подацима из комуналног предузећа покривеност одвозом привредних субјеката је 100% односно 850 регистрованих привредних субјеката закључно са крајем 2018. године. Мањи објекти углавном одлажу отпад у контејнере предвиђене за домаћинства, док већи објекти као што су болнице, продајни центри и ресторани имају властите контејнере које празни и отпад одвози КП Парк а.д.

Комунално предузеће Парк а.д. располаже потребним транспортним јединицама за сакупљање и превоз отпада до санитарне депоније у Рамићима у Бањалуци. Транспортни систем је прилагођен успостављеном систему прикупљања путем постављених посуда и контејнера. Исти омогућава да се сакупљени отпад транспортује на сигуран начин до локације за трајно депоновање. Окосницу возног парка за прикупљање и превоз отпада чине камиони „сметлари“ и „аутоподизачи“. Техничка опремљеност комуналног предузећа приказана је у наставку:

ТЕРЕТНА И ПУТНИЧКА МОТОРНА ВОЗИЛА						
ИНВЕНТАРСКИ ВОЗНИ ПАРК						
Ред. број	Марка моторногвозила	Тип возила	Намјена	Снага мотора (kw)	Година производње	Стање
1	2	3	4	5	6	7
1	Мерцедес	19-22	Теретноспецијално	160	1992	ратно
2	Сканиа	94-260	Теретноспецијално	191	2005	ратно
3	Мерцедес	308Д	Комбинована	58	1999	ратно
4	МАН	Н2	Теретно-носачконтејнера	162	1999	ратно
5	Мерцедес	19-28	Теретнокипер	158	1985	ратно
6	Мерцедес	1213	Теретно	96	1988	ратно
7	Ренаулт	Клио	Теретно	48	2003	ратно
8	Ренаулт	Клио	Теретно	48	2004	ратно
9	Ренаулт	Меган	Путничко	72	2008	ратно
10	Трактор ИМТ	539	Теретно	29	2013	ратно

Издавање искористивих компоненти из отпада са подручја општине Прњавор је организовано путем зелених острва распоређених на двије локације и то:

- На подручју општине тренутно постоје два (2) зелена острва и то на локацији у Занатском центру 1 и на паркингу у улици Вељка Миланковића.

На овај начин се само дјелимично врши издвајање корисних компоненти отпада из укупне количине отпада, тако да се може рећи да систем примарне рециклаже није заступљен у довољној мјери и да захтијева унапређење према препорукама наведеним у наставку документа.

Сакупљање посебних категорија отпада

Сав сакупљени специјални отпад из домаћинства и из привреде заједно се са мијешаним отпадом одвози на регионалну депонију.

Не постоји план за збрињавање животињског отпада, лешеву уинулих животиња и клонички отпад па се исти углавном одвози на регионалну депонију у Рамићима заједно са комуналним отпадом или власници уинулих животиња самостално рјешавају проблем закопавањем истих на својим парцелама.

Медицински отпад из медицинских установа, ветеринарских станица, стоматолошких и здравствених ординација се у навјећем броју одлаже у складу са законом у прописане канте/контејнере и одвози од стране предузећа која посједују дозволу за транспорт и третман медицинског отпада у РС. Претпоставља се мањи дио медицинског отпада из горе поменутих установа као и из домаћинства завршава заједно са комуналним отпадом на регионалној депонији.

Грађевински отпад и материјал од рушења се углавном организовано сакупља путем ангажовања комуналног предузећа и одвози на регионалну депонију или се исти искоришћава у друге грађевинске радове а мањи број насавјесни грађани бацају на обале водотока или на отоврено земљиште чиме се стварају дивља одлагалишта.

Отпадна моторна уља, зауљене крпе и радна одјећа, филтери за уља и други отпадни материјали који се јављају на бензинским пумпама, ауто-сервисима, производним погонима и сл. се у највећем броју одлажу у контејнере за комунални отпад или завршавају на дивљим депонијама (изуев отпадних уља које људи често користе за спаљивање у котловницама недозвољено) без обзира што у Републици Српској постоје предузећа која посједују дозволу за транспорт и третман оваих категорија отпада.

Електронски и електрични отпад из привреде и домаћинства завршава заједно са комуналним мијешаним отпадом у највећем броју. Мањи број ових категорија отпада се продаје као рециклабилни отпад или се одвози од стране регистрованих предузећа.

Кабастни отпад из домаћинства углавном се одвози од стране комуналних предузећа приликом прољетних и јесењих акција одвоза кабастог отпада. Одређене количине отпада због несавјесних грађана се углавном одлажу на дивља одлагалишта.

Такође тренутно стање управљања чврстим отпадом је такво да осим одлагања на регионалној депонији на територији града Бањалука, у оквиру територије општине Прњавор не постоје никакве друге врсте третмана чврстог отпада (биолошки, термички, механички), а све у циљу редукције волумена одлагалишта остатака обраде, чиме би се битно смањили проблематични утицаји на животну средину у односу на одлагање необрађеног отпада.

Из свега горе наведеног може се закључити да постојећи систем управљања чврстим отпадом треба унаприједити према препорукама наведеним у даљњем тексту, а све у циљу успостављања интегралног система управљања отпадом који ће обухватити у највећој могућој мјери:

- смањивање количина отпада који настаје;
- смањивање количина отпада који се одлаже на одлагалишту током примарног одвајања корисног отпада;
- смањивање удјела рециклабилног отпада у одложеном комуналном отпаду;
- смањивање негативног утицаја одложеног отпада на животну средину, климу и људско здравље;
- управљање произведеним отпадом на принципима одрживог развоја;

Према подацима општинске комуналне полиције на територији општине Прњавор, неконтролисане дивље депоније регистроване су на 8 локација. Иако се ради о мањим депонијама, исте настају као посљедица непрописног одлагања кућног отпада од стране несавјесног локалног становништва. Ради се о сљедећим

депонијама:

- Мађино Брдо, отпад у количини од око 3 камионске приколице разног кућног и кабастог отпада,
- Вучијак – пут према избјегличком насељу, отпад у количини од око 3 камионске приколице кућног и кабастог отпада,
- Кремна – напуштен мајдан за експлоатацију пијеска, отпад у количини од око 5-6 камионских приколица кућног и кабастог отпада,
- Кремна (Грмчара) – Павловића шљункара, отпад у количини од око 2 камионске приколице кућног отпада,
- Кремна, преко пута потпорног зида, на Регионалном путу Прњавор – Добој,
- Градина – напуштен мајдан за експлоатацију пијеска, отпад у количини од око 10 камионских приколица, највише аутомобилских гума, али и разног другог кабастог отпада,
- Чивчије, гранично подручје са општином Челинац, отпад у количини од 1 камионске приколице кућног отпада,
- Љубић (Свињар), код репетитора, отпад у количини од око 3 камионске приколице, углавном кућног отпада.

Да би се процијениле све постојеће локације депоновања биће неопходно поред идентификације мјеста одлагања утврдити категорију депоније и ризик по животну средину и здравље. Ово укључивање ризика је важно пошто помаже у одређивању основних санационих захвата и даје индиције о захтјевима и мјерама које ће бити потребне у дугорочном периоду, за сваку локацију посебно. Примарни ризици који иду уз неуређене депоније су: филтрат, гас, заразне болести, нестабилност тијела депоније, пожари. На подручју општине Прњавор нису идентификоване локације већег и дуготрајнијег загађења животне средине – „црне тачке“ попут исплака, опасан гудронски отпад из процеса рафинације и регенерације искоришћених уља, зауљене земље, муљеви, хемијски отпад и друго.

3.1. Очекиване врсте, количине и поријекло укупног отпада на територији општине Прњавор

Квалитативне и квантитативне карактеристике отпада утврђују се из разлога:

- основне и специфичне структуре гдје се утврђује стандардни масени састав,
- контролишу промјене стандардног масеног састава с обзиром на поријекло отпада (урбани дијелови града односно рурални дијелови),
- промјене односа масе и волумена отпада што представља све присутнији критеријум за дефинисање ефикасности провођења примарне селекције.

Сврха утврђивања квалитативних и квантитативних особина отпада је следећа:

- дефинисање расподеле волумена отпада за потребе секундарне селекције по величини отпада односно неискористивог остатка за одлагање у оквиру депоније,
- друга (техничка и економска) дефинисања за потребе концесионарских уговора за рекулпацију искористивих дијелова отпада.

Према Закону о управљању отпадом РС, отпад се дефинише као свака материја или предмети које ималац одлаже, намјерава одложити или мора одложити у складу са једном од категорија наведених у подзаконском акту којег доноси министар надлежан за заштиту животне средине, а налазе се у Правилника о категоријама отпада са листама отпада усвојеном у посебном законском пропису.

С обзиром на особине са којима дјелује на здравље људи и животну средину, отпад се дефинише као инертни отпад, неопасни отпад и опасни отпад.

Комунални отпад значи отпад из домаћинства као и други отпад који због своје природе или састава сличан отпаду из домаћинства.

Квалитет и количина комуналног отпада мијењају се зависно о томе у којој средини настају, животном стандарду становника, нивоу комуналне услуге, типу и величини подручја са којег се обавља прикупљање итд.

Утврђивање квалитативних особина комуналног отпада

С обзиром да нису били доступни подаци о квалитативним особинама отпада са подручја општине Прњавор у наставку се дају подаци о отпаду који се одлаже на депонију у Рамићима за коју постоје подаци добијени директним анализама састава морфолошких, структурних те других физичких и хемијских карактеристика комуналног отпада. Морфолошки састав отпада је масени удио појединих фракција у карактеристичном узорку комуналног отпада. Уобичајени извори производње комуналног отпада су домаћинства, комерцијални извори (ресторани, трговине, канцеларије, аутосервиси, амбуланте, хотели, производни погони итд.) те јавне површине

(улице, паркови и др.). С обзиром на главне изворе, на морфолошки састав отпада зависан је о броју становника, годишњем добу, клими, географском положају и економској ситуацији.

На бази проведених испитивања састава комуналног отпада који се одлаже на депонију у Рамићима дефинисане су и карактеристике комуналног отпада. Према томе типичан састав комуналног отпада који се одлаже на депонију дат је у наставку:

	Врста отпада	Масни удио у (%)
1.	Папир и картон	11,28
2.	Метал	3,64
3.	Лименке	1,06
4.	Пластика	6,93
5.	Гума	1,10
6.	Фолија	11,05
7.	РЕТ амбалажа	4,57
8.	Органски отпад	31,45
9.	Дрво	4,04
10.	Текстил	1,30
11.	Стакло	7,53
12.	Грађевински отпад	10,98
13.	Анимални отпад	0,49
14.	Електронски отпад	0,18
15.	Опасни отпад	0,05
16.	Остало	4,35
	Укупно:	100,00

Комунални отпад може се додатно подијелити на:

- *Биоотпад, састоји се од кухињских остатака, те различитог баштенског отпада као што је:*
 - остаци од воћа и поврћа,
 - остаци од чишћења прехранбених намирница,
 - хљеб, остаци хране,
 - зелени отпад, трава, лишће, гране.
- *Папир и картон. У ову категорију спадају:*
 - новински и остали штампани папир,
 - књиге, свеске, каталози, проспекти,
 - папирнате кесе, картонске кутије,
 - остали папирни и картонски предмети без фолије и других пластичних материјала.
- *Стакло. Дијели се у двије главне групе:*
 - стаклене посуде-боце, чаше

- прозорско и аутомобилско стакло
- *Пластика (Полимерни материјали):*
 - PET (полиетилен),
 - PELD (полиетилен ниске густоће),
 - PEHD (полиетилен високе густоће),
 - PVC (поливинил хлорид),
 - PP (полипропилен),
 - PC (полистирен),
 - PET амбалажа,
 - Остала пластика (прехранбени артикли, средства за прање и чишћење).
- *Метали. Метални остаци могу се подијелити на:*
 - жељезни метали (челик, лим,...),
 - обојени метали (алуминиј, бакар, олово, цинк...).
- *Посебан, опасан отпад. У опасни комунални отпад се убрајају све материје, остаци материја, односно амбалажа загађена тим материјама који директно угрожавају здравље људи и животиња те смањују квалитет животне средине, као што су:*
 - отпадне батерије, акумулатори,
 - контаминирана амбалажа од разних хемикалија,
 - сијалице, свјетиљке,
 - посуде под притиском,
 - моторна уља, уљни филтери,
 - лијекови, козметички производи,
 - разни други предмети који садрже опасне твари.
- *Остали отпад (остатак). У остатак спадају групе мањих отпадних материја тј. предмета мањих и средњих димензија:*
 - тканине и кожа,
 - неспецифицирани ситни дијелови различитих композитних материјала
 - керамика, порцулан,
 - ситни биоотпад,
 - ситни папир и картон,
 - ситни метали и дијелови различитих опасних отпадних материја.

Основна физичка својства комуналног отпада

Будући да не постоје подаци везани уз физичко-хемијске показатеље чврстог комуналног отпада исти су дати литературно, а својствени су за произведени чврсти комунални отпад.

Табела бр. 2. Физичко-хемијске особине чврстог комуналног отпада

Компонента	Садржај воде
Остаци хране	50-80%
Папир	4-10%
Картон	4-8%
Пластика	1-4%
Текстил	6-15%
Гума	1-4%
Кожа	8-12%
Зелени отпад	30-80%
Дрво	15-40%
Органски отпад	10-60%
Стакло	1-4%
Лименке	2-4%
Не-жељезни метали	2-4%
Жељезни метали	2-6%

Компонента	Садржај влаге
Грађ. отпад	6-12%

Табела бр. 3. Морфолошки облик појединих компоненти комуналног отпада

Компонента	Подручје величине (mm)	Типична величина (mm)
Храна	0-200	100
Папир и картон	100-500	350
Пластика	0-400	200
Стакло	0-200	100
Метали	0-200	100
Текстил	0-300	150
Прашина,пепео	0-100	25

Табела бр. 4. Густоћа појединих компоненти комуналног отпада

Компонента отпада	Густина (подручје густине) (kg/m ³)	Типична густина (kg/m ³)
Остаци хране	120-480	290
Папир	30-130	85
Картон	30-80	50
Пластика	30-130	65
Текстил	30-100	65
Гума	90-200	130
Кожа	90-260	160
Остатци из врта	60-225	105
Дрво	120-320	240
Мијешани органски отпад	90-360	240
Стакло	160-480	195
Лименке	45-160	90
Нежељезни метали	60-240	160
Жељезни метали	120-1200	320
Пепео, цигле итд.	320-960	480

Мјерења су показала да се за густину мијешаног комуналног отпада у растреситом стању (током прикупљања) узима густина од 260-300 kg/m³.

Према доступним подацима од стране предузећа КП Парк а.д. Прњавор у протеклом периоду сакупљене су слиједеће врсте и количине отпада на територији општине Прњавор:

- подаци према годишњем извјештају предузећа КП Парк за 2016. годину

Подаци за 2016. годину

Врста отпада	Бруто маса/год/t	Број домаћинстава урбано подручје	Број домаћинстава рурално подручје
Баштенски отпад	462,0	3341	3488
остали биоразградиви отпад	90,15		
стакло	8,20		
картон	63,70		
комунални отпад из	6 455,73		

домаћинства и предузећа			
кабасти отпад	59,60		
отпад са јавних површина	570,90		
грађевински шут	47,00		
остало	90,15		
укупно	7 847,43 тона		

- подаци према годишњем извјештају предузећа КП Парк за 2017. годину

Подаци за 2017. годину

Врста отпада	Бруто маса/год/t	Број домаћинства урбано подручје	Број домаћинства рурално подручје
комунални отпад из домаћинства и предузећа	6 685,67	3410	3524
кабасти отпад	46,00		
отпад са јавних површина	504,80		
грађевински шут	37,00		
остало	291,75		
укупно	7 562,22 тона		

- подаци према годишњем извјештају предузећа КП Парк за 2018. годину

Подаци за 2018. годину

Врста отпада	Бруто маса/год/t	Број домаћинства урбано подручје	Број домаћинства рурално подручје
комунални отпад из домаћинства и предузећа	6 240,00	3547	4098
кабасти отпад	-		
отпад са јавних површина	-		
грађевински шут	189,00		
остало	3,10		
укупно	6 432,10 тона		

Врсте отпада обухваћене системом

Интегрални систем управљања отпадом подразумева категорије отпада дефинисане Правилником о категоријама, испитивању и класификацији отпада (Сл. гл. РС, бр. 19/15 и 79/18). Овај систем свеобухватно посматра отпад који, без обзира на начин настанка, се генерише на читавом подручју обухвата система. У категоризацији отпада се осликава читава комплексност једног таквог система и дају се препознати и саме компоненте система, које ће свака за себе подразумевати низ оквирних механизма имплементације као што су правни, институционални и економски механизми.

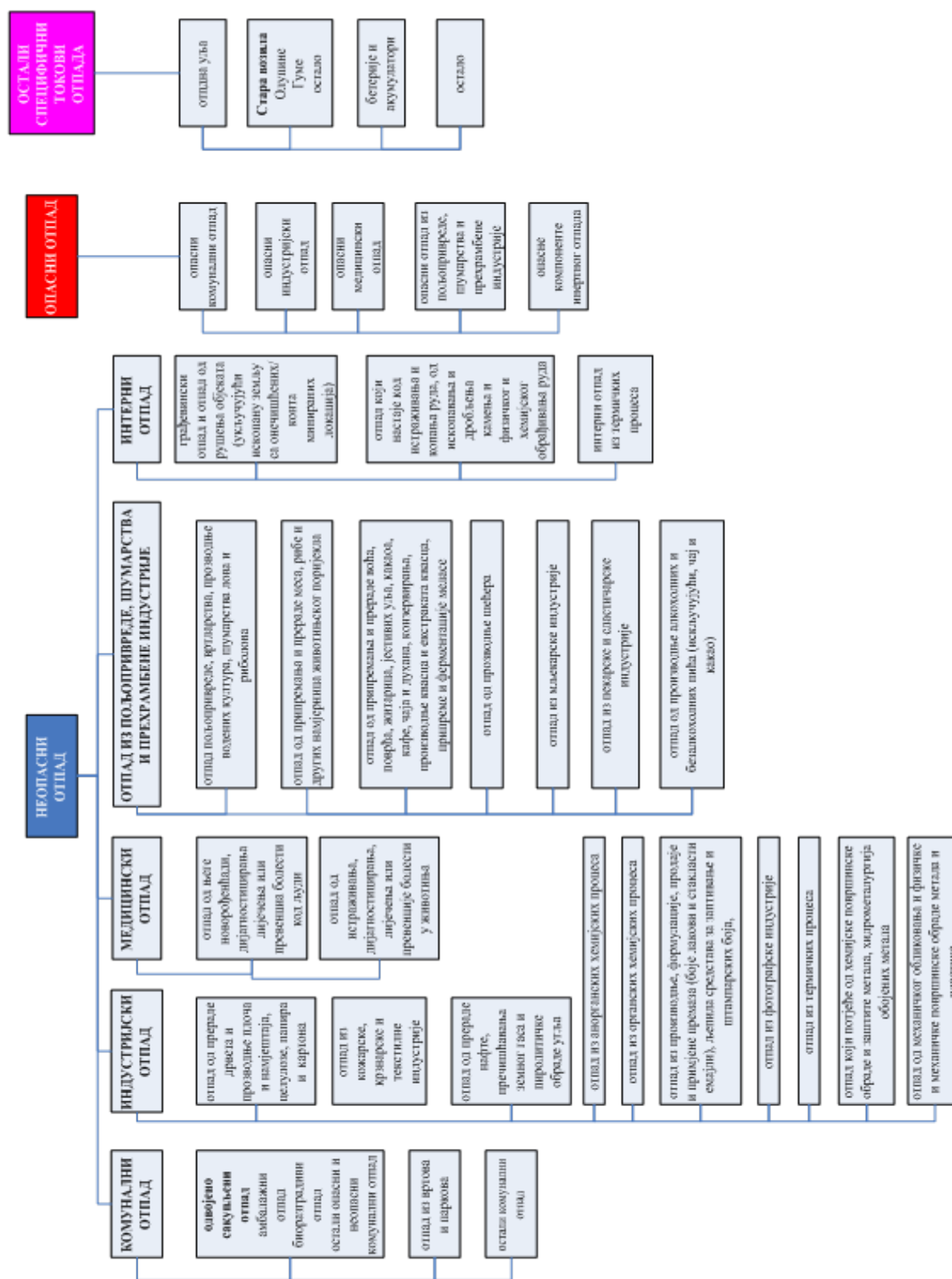
Отпад се, према класификацији отпада, разврстава у двадесет група у зависности од мјеста настанка и поријекла. Каталог отпада се користи за класификацију свих врста отпада, укључујући и опасан отпад и потпуно је усаглашен са каталогом отпада ЕУ, који је урађен да створи јасан систем за класификацију отпада унутар ЕУ. Каталог ствара основу за све националне и међународне обавезе извјештавања о отпаду као што су обавезе везане за дозволе за управљање отпадом, националне базе података о отпаду и транспорт отпада. У оквиру Каталога, отпад је систематизован, првенствено, према дјелатностима у оквиру којих је генерисан, али и према типу отпада, материјалима или процесима. У Каталогу отпада је систематизовано више од 800 врста отпада, подијељених у 20 група, које се означавају двоцифреним бројевима. Листа група је дата у наредној табели:

Табела бр. 5. Основне групе отпада према каталогу отпада

01	ОТПАДИ КОЛИ ПОТИЧУ ОД ИСТРАЖИВАЊА, ИСКОПАВАЊА ИЗ РУДНИКА ИЛИ КАМЕНОЛОМА И ФИЗИЧКОГ И ХЕМИЈСКОГ ТРЕТМАНА МИНЕРАЛА
02	ОТПАДИ ИЗ ПОЉОПРИВРЕДЕ, ХОРТИКУЛТУРЕ, АКВАКУЛТУРЕ, ШУМАРСТВА, ЛОВА И РИБОЛОВА, ПРИПРЕМЕ И ПРЕРАДЕ ХРАНЕ
03	ОТПАДИ ОД ПРЕРАДЕ ДРВЕТА И ПРОИЗВОДЊЕ ПАПИРА, КАРТОНА, ПУЛПЕ, ПАНЕЛА И НАМЈЕШТАЈА
04	ОТПАДИ ИЗ КОЖНЕ, КРЗНАРСКЕ И ТЕКСТИЛНЕ ИНДУСТРИЈЕ
05	ОТПАДИ ОД РАФИНИСАЊА НАФТЕ, ПРЕЧИШЋАВАЊА ПРИРОДНОГ ГАСА И ПИРОЛИТИЧКОГ ТРЕТМАНА УГЉА
06	ОТПАДИ ОД НЕОРГАНСКЕ ХЕМИЈСКЕ ПРЕРАДЕ
07	ОТПАДИ ОД ОРГАНСКЕ ХЕМИЈСКЕ ПРЕРАДЕ
08	ОТПАДИ ОД ПРОИЗВОДЊЕ, ФОРМУЛАЦИЈЕ, СНАБДИЈЕВАЊА И УПОТРЕБЕ ПРЕМАЗА (БОЈЕ, ЛАКОВИ И СТАКЛЕНЕ ГЛАЗУРЕ), ЉЕПИЛА, ЗАПТИВАЧИ И ШТАМПАРСКЕ БОЈЕ
09	ОТПАДИ ИЗ ФОТОГРАФСKE ИНДУСТРИЈЕ
10	ОТПАДИ ИЗ ТЕРМИЧКИХ ПРОЦЕСА
11	ОТПАДИ ОД ХЕМИЈСКОГ ТРЕТМАНА ПОВРШИНЕ И ЗАШТИТЕ МЕТАЛА И ДРУГИХ МАТЕРИЈАЛА; ХИДРОМЕТАЛУРГИЈА ОБОЈЕНИХ МЕТАЛА
12	ОТПАДИ ОД ОБЛИКОВАЊА И ФИЗИЧКЕ И МЕХАНИЧКЕ ПОВРШИНСКЕ ОБРАДЕ МЕТАЛА И ПЛАСТИКЕ
13	ОТПАДИ ОД УЉА И ОСТАКА ТЕЧНИХ ГОРИВА (ОСИМ ЈЕСТИВИХ УЉА И ОНИХ У ПОГЛАВЉИМА 05, 12 И 19)
14	ОТПАДНИ ОРГАНСКИ РАСТВОРАЧИ, СРЕДСТВА ЗА ХЛАЂЕЊЕ И ПОТИСНИ ГАСОВИ (ОСИМ 07 И 08)
15	ОТПАД ОД АМБАЛАЖЕ, АПСОРБЕНТИ, КРПЕ ЗА БРИСАЊЕ, ФИЛТЕРСКИ МАТЕРИЈАЛИ И ЗАШТИТНЕ ТКАНИНЕ, АКО НИЈЕ ДРУГАЧИЈЕ СПЕЦИФИКОВАНО
16	ОТПАДИ КОЛИ НИСУ ДРУГАЧИЈЕ СПЕЦИФИКОВАНИ У КАТАЛОГУ
17	ГРАЂЕВИНСКИ ОТПАД И ОТПАД ОД РУШЕЊА (УКЉУЧУЈУЋИ И ИСКОПАНУ ЗЕМЉУ СА КОНТАМИНИРАНИХ ЛОКАЦИЈА)
18	ОТПАДИ ОД ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ ЉУДИ И ЖИВОТИЊА И/ИЛИ С ТИМ ПОВЕЗАНОГ ИСТРАЖИВАЊА (ИСКЉУЧУЈУЋИ ОТПАД ИЗ КУХИЊА И РЕСТОРАНА КОЛИ НЕ ДОЛАЗИ ОД НЕПОСРЕДНЕ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ)
19	ОТПАДИ ИЗ ПОСТРОЈЕЊА ЗА ОБРАДУ ОТПАДА, ПОГОНА ЗА ТРЕТМАН ОТПАДНИХ ВОДА ВАН МЈЕСТА НАСТАЈАЊА И ПРИПРЕМУ ВОДЕ ЗА ЉУДСКУ ПОТРОШЊУ И КОРИШЋЕЊЕ У ИНДУСТРИЈИ
20	КОМУНАЛНИ ОТПАДИ (КУЋНИ ОТПАД И СЛИЧНИ КОМЕРЦИЈАЛНИ И ИНДУСТРИЈСКИ ОТПАДИ), УКЉУЧУЈУЋИ ОДВОЈЕНО САКУПЉЕНЕ ФРАКЦИЈЕ

Свака од наведених група садржи подгрупе које су означене са четири цифре. Групе и подгрупе упућују на одговарајућу врсту отпада. У оквиру сваке подгрупе дат је шестоцифрени код (индексни број) за сваку врсту отпада посебно. Врсте отпада у Каталогу отпада означене су искључиво шестоцифреним индексним бројевима. У Каталогу отпада одређују се индексни бројеви за сваки опасан и неопасан отпад

Интегрални систем управљања отпадом обухвата категорије отпада дефинисане на доњој шеми.

Слика бр. 3. Шематски приказ категорија отпада

3.2. Очекиване врсте, количине и поријекло отпада који ће бити искоришћен или одложен на територији општине Прњавор

Приликом израде Локалног плана управљања отпадом за општину Прњавор једини доступни подаци о предузећима које се баве прерадом и третманом отпада на подручју општине су:

- Самостални предузетник Осман Ковач, „Код Санеле“, насеље Лишња са основном дјелатношћу трговина металним профилима и откуп секундарних сировина. Нису били доступни подаци о количинама отпада са којима се манипулише односно који се сакупља и прерађује. Према доступним подацима предузеће манипулише са слиједећим категоријама отпада:

Индексни број отпада	Назив отпада
16 01 18	обојени метал
17 04 01	бакар, бронза, месинг
17 04 02	алуминијум
17 04 05	гвожђе и челик
19 10 01	ад од гвожђа и челика
19 12 03	обојени метали

Према подацима са званичног сајта Владе РС према регистру издатих дозвола за извоз отпада, ово предузеће је у току 2019. год. извршило извоз металног отпада у количини од 2400 тона. (<http://www.vladars.net/sr-SP-Cyrl/Vlada/Ministarstva/mgr/Documents>)

- ДД Комерц, у насељу Вијака са основном дјелатношћу сакупљање и прерада металног отпада и секундарних сировина. Према подацима из дозволе за управљање отпадом правно лице „D.D. KOMERC“ д.о.о. Прњавор, врши сакупљање, физички третман и складиштење неопасног отпада, у укупној количини од 900 тона у току једне календарске године, на парцели означеној као к.ч. број 576/2 к.о. Вијака. Отпад се преузима од произвођача, односно власника отпада. У наставку се дају категорије отпада са којима правно лице манипулише

Индексни број отпада	Назив отпада	Годишња кол. (t)	Поступак обраде
02 01 10	отпад од метала	900 тона годишње укупно	R4, R13
10 03 05	отпаци алуминијума		R4, R13
10 03 16	уштени комади другачији од оних наведених у 10 03 15		R4,R13
15 01 04	метална амбалажа		R4,R13
16 01 06	стара возила која не садрже ни течности ни друге опасне компоненте		R4,R5, R13
16 01 12	очионе облоге другачије од оних наведених у 16 01 11		R5, R13
16 01 17	ферозни метал		R4,R13
16 01 18	обојени метал		R4,R13
17 04 01	бакар, бронза, месинг		R4,R13
17 04 02	алуминијум		R4,R13
17 04 03	олово		R4,R13
17 04 04	цинк		R4,R13
17 04 05	гвожђе и челик		R4,R13
17 04 06	калај		R4,R13
17 04 07	мијешани метали		R4,R13
19 10 01	отпад од гвожђа и челика		R4,R13
19 10 02	отпад од обојених метала		R4,R13
19 12 02	метали који садрже гвожђе		R4,R13
19 12 03	обојени метали		

Предузеће ДД Комерц посједује Рјешење о издавању еколошке дозволе за предузеће, издато од стране Одјељења за просторно уређење, Општина Прњавор, број: 04-360.2-14/17 од 06.06.2017. године у складу са којим врши редовна мјерења параметара животне средине на локацији. Такође је битно навести да одлагање остатака из постројења за третман отпада, који настају у току процеса физичког третмана неопасног отпада

збрињавају оператери на основу уговора. Преама доступним подацима количине отпада које настају на локацији правног лица и то су:

- папир 100 kg/годишње
- картон 100 kg/годишње,
- остали комунални отпад 480 kg/годишње,
- кабасти отпад 240 kg/годишње

Према доступним подацима све количине сакупљеног комуналног мијешаног отпада од стране предузећа КП Парк а.д. се не задржавају на простору општине већ се исте одлажу на територији града Бања Лука.

Дневна и годишња маса комуналног отпада по становнику разликује се од државе до државе. Она у развијеним земљама износи 1,4 kg/dan по становнику, а у средње развијеним и неразвијеним 0,2 – 0,7 kg/dan по становнику. Годишњи прираст насталог отпада у земљама ЕУ износи 1%. У земљама западне Европе је 1992. године по становнику настајало приближно 390 kg комуналног отпада годишње. У Њујорку је 1996. године по становнику настајало више од 400 kg отпада годишње. У складу са дјелатности надлежног комуналног предузећа сав прикупљени комунални отпад са територије општине се одвози на територију друге јединице локалне самоуправе и не задржава се на територији општине Прњавор а те количине су око 6, 4 тоне на годишњем нивоу што је износило за претходну 2018. годину.

3.3. Очекиване врсте, количине и поријекло отпада који ће се прихватити из других јединица локалне самоуправе

На територији општине Прњавор не очекује се отпад из других јединица локалне самоуправе који ће се одлагати на територији општине с обзиром да у оквиру исте нема надлежне депоније нити тренутно постоје центри за раздвајање или рециклажу отпада.

Према доступним подацима на простору општине присутне су двије локације на којима се врши дјелимичан третман отпада и то углавном отпадног метала разних врста у оквиру предузећа ДД Комерц у насељу Вијака и с.п. Осман Ковач „Код Санеле“ у насељу Лишња. Отпад са којима располажу поменути предузећа су различите врсте метала и исти не задржава трајно већ се привремено складишти до 12 мјесеци на локацији предузећа а затим извози.

Према Стратегији управљања отпадом РС за подручје општине Прњавор предвиђена је трансфер станица или претоварни центар у оквиру којег би се вршила допрема и привремено складиштење отпада ради раздвајања или претовара прије транспорта на друго мјесто ради складиштења, третмана или одлагања. У складу с тим на простору општине неопходно је планирати локацију за трансфер станицу гдје би се омогућило издвајање рециклабилних компоненти отпада као и сабијање запремине отпада ради даљег лакшег транспорта. У смислу реализације ове активности могу се очекивати нове количине отпада са подручја друге јединице локалне самоуправе.

3.4. Очекиване врсте, количине и поријекло отпада који ће се отпремити у друге јединице локалне самоуправе

Као што је у претходним тачкама наведено сав комунални мијешани отпад који се сакупи са подручја општине Прњавор одвози се у другу јединицу локалне самоуправе односно град Бањалуку на регионалну депонију. С обзиром да се тренутно не ради издвајање рециклабилних компоненти из комуналног отпада врсте отпада које се могу наћи у мијешаном комуналном отпаду се могу класификовати у слиједеће категорије:

Отпад из групе 20 (Општински отпади (кућни отпад и слични комерцијални и индустријски отпади), укључујући одвојено сакупљене фракције)	
20 01 01	папир и картон
20 01 02	стакло
20 01 08	биоразградиви кухињски и отпад из ресторана
20 01 10	одјећа
20 01 11	текстил
20 01 25	јестива уља и масти
20 01 28	боја, мастила, љепила и смоле другачији од оних наведених у 20 01 27
20 01 30	детерџенти другачији од оних наведених у 20 01 29

20 01 32	лијекови другачији од оних наведених у 20 01 31
20 01 36	одбачена електрична и електронска опрема другачија од оне наведене у 20 01 21, 20 01 23 и 20 01 35
20 01 38	дрво другачије наведено од оног наведеног у 20 01 37
20 01 39	пластика
20 01 40	метали
20 01 41	отпади од чишћења димњака
20 01 99	остале фракције које нису другачије спецификоване
20 02 01	биоразградиви отпад
20 02 02	земља и камен
20 02 03	остали небiorазградиви отпад
20 03 01	мијешани општински отпад
20 03 02	отпад са пијаца
20 03 03	остаци од чишћења улица
20 03 04	муљев из септичких јама
20 03 06	отпад из чишћења канализација
20 03 07	кабасти отпад
20 03 99	општински отпади који нису другачије спецификовани
Отпад из групе 03 Отпад од прераде дрвета и производње папира, картона, пулпе, панела и намјештаја	
03 01 01	отпад кора и плута
03 01 05	пиљевине, иверје, струготине, дрво, медијанп и фурнир који садрже опасне супстанце другачије од оних наведених у 03 01 04
03 01 99	отпади који нису другачије спецификовани
Отпад из групе 15 Отпад од амбалаже, апсорбенти, крпе за брисање, материјали за филтрирање и заштитна одјећа, ако није другачије спецификовано	
15 01 01	папирна и картонска амбалажа
15 01 02	пластична амбалажа
15 01 03	дрвена амбалажа
15 01 04	метална амбалажа
15 01 05	комполитна амбалажа
15 01 06	мијешана амбалажа
15 01 07	стаклена амбалажа
15 01 08	текстилна амбалажа
Отпад из групе 17 Грађевински отпад и отпад од рушења (укључујући ископану земљу са контаминираних локација)	
17 01 01	бетон
17 01 02	цигле
17 01 03	плочице и керамика
17 02 01	дрво
17 02 02	стакло
17 02 03	пластика

Очекиване количине отпада које ће се отпремити у друге јединице локалне самоуправе су:

- количине које се одвозе на регионалну депонију у Рамићима које износе сса 6 300 тона годишње колико је износило за претходну 2018. годину,

Према подацима добијеним од КП Парк у периоду 2018. године сакупљено, транспортовано и на еколошки прихватљив начин одложено (Регионална депонија Рамићи) је 6240 тона мијешаног комуналног отпада и мање је за 0,81 % у односу на 2017. годину, а такође је мање за 4,8 % у односу на План за 2018. годину.

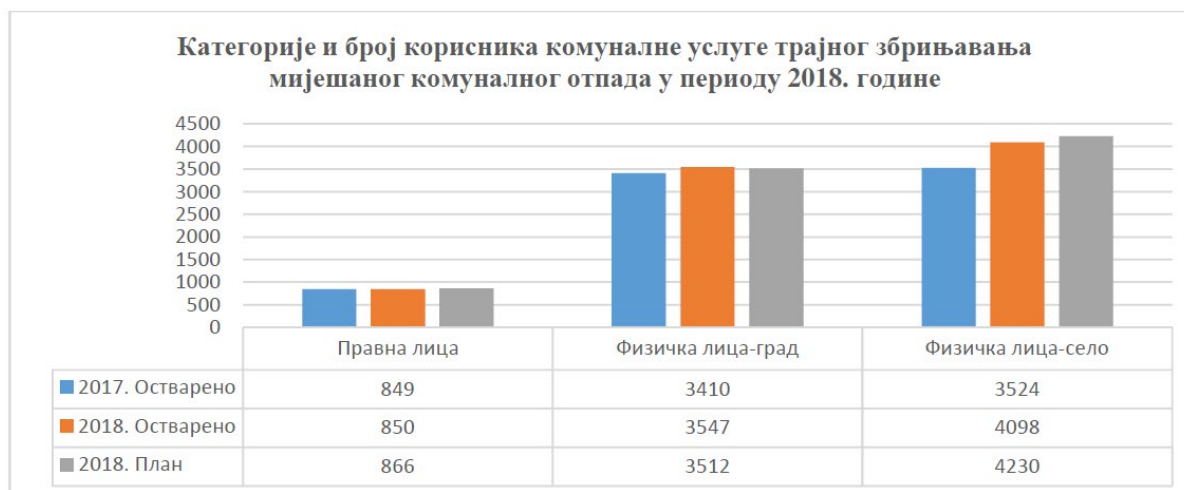
Слика бр. 4. Укупна маса збринутог отпада за 2018. год.

У току 2018. године, трајно и на прописан начин је збињено 127.237,02 (кг) органског отпада, што је више за 41,16 % у односу на остварено у периоду 2017. године, а више за 38,39 % у односу на План за 2018. годину. На наредном графикону приказан је реализовани физички обим пословања по основу трајног збрињавања органског отпада у 2018. години, са упоредним подацима из 2016. и 2017. године.

Слика бр. 5. Укупна маса збринутог органског отпада за 2018. год.

Према подацима из КП Парк а.д. за 2018. год. корисници комуналних услуга (правна лица, самостални предузетници и физичка лица) по основу услуге сакупљања, транспортовања и депоновања комуналног, индустријског и кабастог отпада, су бројчано повећани сагледавајући кориснике из свих категорија у односу на исти временски период 2017. године. Број корисника из категорије правних лица у 2018. години већи је за 0,12 % у односу на период 2017. године и мањи је за 1,85 % у односу на планирани број у 2018. години. Број корисника из категорије физичких лица- град у 2018. години већи је за 4,02 % у односу на период 2017. године и већи је за 1,00 % у односу на планирани број у 2018. години. Број корисника из категорије физичких лица- село у 2018. години већи је за 16,29 % у односу на период 2017. године и мањи је за 3,12 % у односу на планирани број у 2018. години.

Слика бр. 6. Категорија и број корисника за 2018. год.

4. ЦИЉЕВИ КОЈИ ТРЕБА ДА СЕ ОСТВАРЕ У ПОГЛЕДУ ПОНОВНЕ УПОТРЕБЕ И РЕЦИКЛАЖЕ ОТПАДА НА ТЕРИТОРИЈИ ОПШТИНЕ ПРЊАВОР

Рециклирање отпада у већем обиму нема економско оправдање у БиХ у краткорочном периоду, због ургентне потребе да се средства употребе другдје у систему управљања отпадом. Ипак, стратегија се залаже за увођење оваквих иницијатива у дугорочном периоду, да би примјенила Директивама Европске Уније за редукцију отпада у низводним токовима према инфраструктури за третман/одлагање.

Одрживо управљање отпадом значи омогућавање система који на минимум своди непожељне учинке на животну средину да би се осигурао ненарушен квалитет животне средине за будуће генерације. Превенција и редукција отпада ће увијек бити високи приоритети у сваком одрживом друштву, али за онај отпад који се не може избјећи, рециклирање је широко прихваћено као први приоритет када се разматрају опције за третман и одлагање. За индустријски отпад, ово укључује интерну реутилизацију материјала прије слања отпада ван круга постројења за рециклажу.

Рециклирање се јавља у двије форме:

- Поврат материјала, за директну реутилизацију;
- Третман коначног отпада да би се произвели материјали и производи за даљу употребу.

Рециклирање отпада тежи да редукује употребу примарних сировина и смањи потребе за низводним третманом и одлагањем, а све са општом добробити по животну средину када се упореди са алтернативом. За БиХ, приближавање стандардима ЕУ значи већи ниво рециклаже чврстог отпада. Директива за депоније Европске Уније налаже преусмјеравање отпада са депонија кроз узводни третман, са специфичним захтјевом да се значајно смањи одлагање биоразградивог отпада на депоније.

У складу са наведеним у погледу поновне употребе отпада на подручју општине Прњавор постављају се три основна циља која би омогућила напредак у овој области у наредном периоду од пет година који је период за имплементацију Локалног плана управљања отпадом (2020-2025):

- *успостављање раздавајања отпада у оквиру домаћинства на мјесту настанка (фазна реализација по насељима),*
- *успостављање објеката за сортирање, раздавање, пресовање и продају рециклабилног отпада,*
- *успостављање претоварне или трансфер станице на подручју општине Прњавор гдје би се вршило издавање и пресовање отпада.*

Издавање отпада на мјесту настанка

Издавање отпада на мјесту настанка, прије могућег мијешања с осталим компонентама комуналног отпада назива се примарна рециклажа. „In situ“ рециклажа је издавање искористивих дијелова отпада на самом мјесту настајања, тј. становници сами сортирају у посебним контејнерима или врећама, или доносе на посебне платое као што су зелена острва или рециклажна дворишта. Овај начин одвојеног сакупљања отпада на мјесту

настанка има низ предности јер се одвија у непосредној близини настанка отпада, смањује се контаминација животног простора, сировине су квалитетније јер имају мање нечистоћа, редукују се трошкови транспорта и одлагања, прикупљени материјали се могу директно пласирати на рециклажу, смањују се количине отпада које се шаљу на депонију.

Захтјеви који се јављају код издвајања отпада на мјесту настанка су сљедећи:

- морају се осигурати капиталне инвестиције у потребну опрему и објекте (канте или контејнери за одвојено одлагање различитих категорија отпада, објекат за сортирање, балирање, пресовање и сл),
- мора постојати оспособљени и квалификовани радници за вођење система за разврставање и сортирање, опрема захтјева редовна одражавања и по потреби замјену,
- потребно је осигурати простор за одлагање неупотребљивих дијелова отпадних материјала те се мора обављати контрола квалитета издвојених рециклибилних материјала,
- мора се осигурати предузеће задужено за транспорт и продају издвојених категорија отпада и сл.

Мјеста настанка комуналног отпада су углавном домаћинства те јавне и услужне дјелатности у којима настају знатне количине тзв. опасних материјала. Стога примарна рециклажа заузима посебно мјесту у интегралном концепту управљања отпадом јер осим издвајања корисних подразумијева и издвајање неких штетних компоненти комуналног отпада како би се у коначници смањио штетан потенцијал преосталог дијела комуналног отпада који се обрађује и одлаже. У суштини се може рећи да се примарна рециклажа проводи из разлога рециклирања отпада тј. због заштите животне средине, економске рачунице и потребе задовољавања законске регулативе. Као што је наведено, примарном рециклажом се смањује количина отпада за одлагање а тиме и могућност загађења животне средине. Економски разлози који произилазе из примарне рециклаже везани су уз уштеде на сировинама и енергији на обради полазних сировина. Економски разлози такође се могу сагледати у чињеници да мања количина отпада значи и мање трошка за његову обраду/одлагање. Законска регулатива инсистира на што већој примарној рециклажи, тиме и на рециклирању отпада како би се у првом реду смањио растући притисак на животну средину.

Поновна употреба отпада и рециклажа нису организоване у довољној мјери у општини Прњавор иако постоје могућности за рециклажу отпада. Анализом одбаченог чврстог материјала који се одлаже на депонију у Рамићима, може се утврдити да се ту налазе најразличитије материје по врсти, количини и саставу, како хемијском тако и физичком. Неки од тих материјала могу се поново користити у друге сврхе, директно или додатном обрадом. Да би се ти материјали поново користили морају се, најчешће, прво одвојити од других материјала. Раздвајање појединих материјала (обично лакше употребљивих за другу намјену или прераду) на мјесту настајања је обично најлакши метод, али захтијева учешће оних који материјале одбацују што они нерадо чине.

Организовано прикупљање употребљивог материјала постоји у извјесној мјери у општини Прњавор, а прикупљањем отпадних материјала баве се предузећа ДД Комерц и с.п. Осман Ковач „Код Санеле“.

У искористиве чврсте материјале који се најчешће појављују у отпаду, су разни метали, папир, дрвни отпаци (пиљевина, струготина, иверје и сл), текстил, кожа, гума, стакло, грађевински материјали (камен, пијесак, шљунак или мјешавина поменутих и других), остаци или отпаци хране и остали рјеђе одбацивани материјали из вртова и са зелених површина (лишће, грање, трава и сл.). Мора се нагласити да рециклажа, иако је битна компонента интегралног управљања отпадом, никада неће остварити приход од продаје рециклираних добара довољан да се покрију друге активности у управљању отпадом и заиста, велики проценат укупних трошкова рециклаже ће се морати подмиривати из накнада које плаћају произвођачи отпада. Са независним уговарачима од којих се очекује да у склопу уговора са општином или индустријом, укључе и поступке рециклаже, може се очекивати да ће добит од продаје рециклираних добара, покрити тек маргинални дио трошкова рециклирања.

Претоварна или трансфер станица

Примарна функција претоварних станица је смањење трошкова транспорта у системима одлагања отпада. Приликом прикупљања у претоварним станицама отпад се често и додатно третира, најприје да би му се смањила запремина и на тај начин повећала корисност возила при даљем транспорту. Смањивање запремина отпада се најчешће врши сабијањем или уситњавањем. Осим своје примарне функције, претоварне станице омогућавају:

- контролу отпада прије одлагања,
- коришћење рециклабилних компоненти,
- одабир боље методе при одлагању.

Могућности претоварних станица су многобројне и варирају у зависности од потреба регије коју опслужује. Полазни фактори који утичу на даљи развој претоварне станице су свакако количина отпада коју треба

опслужити и које врсте отпад би станица третирали и на који начин. У претоварним станицама отпад не би смио да се задржава дуже од неколико часова, тако да и када би се вршила додатна третирања, користан отпад би морао да се просљеђује даље, чиме се станица условљава на сарадњу са фирмама које се баве прерадом секундарних сировина, компостирањем или другим видом прераде. Рад претоварних станица у великој мјери могу поспјешити и други типови побољшања. Један вид побољшања је организовање сабирних станица на нижем нивоу - сортирних станица, које би служиле као центри за сакупљање различитог рециклабилног материјала који би грађани сами доносили. Други вид јесте постављање контејнера за прикупљање одређеног отпада који ће се даље третирати без додатних манипулација. Овакви начини побољшања рада претоварних станица могу бити од велике важности али на жалост за њихову примјену је потребно подићи свијест грађана о важности заштите животне средине што ствара захтјева за едукацијом. На пословање једне претоварне станице доста утиче и квалитет пословања јавних комуналних предузећа (организација, тачност...) центри за чекање возила на истовар.

Најједноставнија варијанта претоварних станица се јавља у облику сортирних станица и станица оријентисаних на мање регије, са мањим захтјевима за капацитетом. Једини захтјев оваквих станица је објекат који наравно мора да задовољава прописане услове. У њима се обично врши само претовар отпада из аутосмећара у већа транспортна средства и отпад се ријетко додатно третира. Претовар се врши директно или уз помоћ манипулативног средства. Капацитети овог типа станица су мали.

Нешто сложенија концепција претоварних станица су **станице са таласним јамама**. Структура овог типа станица такође једноставна и састоји се од прописаног објекта који је додатно проширен таласним јамама. Таласне јаме су манипулативни-просторни нивои који омогућавају независни истовар аутосмећара од даље манипулације отпадом и утовара у трансфер приколице. Оваква структура станице изискује потребу за већим простором као и потребу за манипулативним средствима. На овај начин се повећава капацитет претоварних станица, али се повећавају и трошкови. Врсте претоварних станица која данас имају све мању примјену су **станице са стационарним компактором**. Стационарни компактор, је систем са хидрауличним РАМ компактором који директно сабија отпад у трансфер приколицама. Овакав начин сабијања отпада захтијева јаче и скупље конструкције трансфер приколица и сам компактор спада у застарјелу технологију, па стога није препоручљив.

Побољшана верзија компактор система је **прекомпактор систем сабијања отпада**. Оваква варијанта компактора састоји се од цилиндра, унутар кога хидраулички РАМ сабија отпад. Цјелокупан процес сабијања отпада се врши унутар компактора тако да овај систем не изискује робусне конструкције трансфер приколица. Након сабијања отпад се директно утоварује у трансфер приколице које често користе "walking floor" технологију истовара терета. Прекомпактор систем се обично састоји из двије одвојене јединице за сабијање, од којих је једна резервна и користи се услед редовних одржавања коришћене јединице или њеног отказа. Систем захтијева висока улагања али су искоришћење и функционалност овог система су велика.

Трансфер станице са балер системом се претежно користе у областима гдје се преферира издвајање рециклажног материјала. Балер систем се састоји од пресе која након сабијања отпада врши његово увезивање (тракама, жицом), и формира независну транспортну јединицу-балу. Овакве транспортне јединице се транспортују на равним приколицама и потребно је манипулативно возило за њихов утовар/истовар. Балер систем се такође састоји из више радних јединица и његова цијена је висока али зато има минималне захтјеве за даљим транспортом.

Интермодуларни контејнер систем је варијанта претоварних станица која користи специјалне модуларне контејнере. Отпад се допрема у станицама и затим одлаже у контејнере специјалног дизајна модуларне контејнере, који имају могућност дужег чувања отпада под контролисаним условима. Тачније они омогућавају задржавање отпада и до 24 часа, тако да се њиховом употребом омогућује више времена за боље испуњавање капацитета и значајно редукује број возила за даљи транспорт. Уједно модуларни контејнери су таквог дизајна да их је могуће превозити разним врстама приколица, вагонима и сл. Овакви контејнери се транспортују запечаћени и њихово пражњење се врши кип системом.

Број претоварних станица и избор њихових локација, проистичу из потребе да се задовоље два основна критеријума – укупан капацитет отпада за одлагање и максимална удаљеност области коју треба опслужити. Да би се одредиле локације претоварних станица, најприје је потребно прерачунати оптималне удаљености региона и на тај начин оквирно претпоставити потенцијалне локације. Ове удаљености се одређују на основу директних трошкова без и са претоварним станицама у систему управљања отпадом.

Након одређивања оптималног растојања, при одабиру тачне локације претоварне станице, треба постићи равнотежу између више критеријума и њихових циљева, за шта је погодан ангажовање више струка. Критеријуми које треба задовољити су:

- технички критеријуми,
- критеријуми ексклузивности,
- специфични критеријуми околине.

Технички критеријуми се односе на: приступ главним транспортним рутама, однос централне локације са путањама сакупљања, захтјеви према потребној величини локације, могућност проширења, простор за третирање отпада (рециклажу...), простор за паркинг и манипулацију теретом, простор за интерне саобраћајнице, гранични простор, топографија, приступност инсталацијама воде и енергије. Критеријум ексклузивности узимају у обзир изградњу објеката на ексклузивним локацијама и локацијама које захтијевају посебну техничку изградњу изискују велике трошкове или су прописима и уредбама забрањени. Овакве локације, и ако би биле законски одобрене, изградњу претоварне станице би знатно поскупјеле, па их је зато потребно избјегавати. Такве локације су: заштићена подручја од историјског и културног значаја, угрожена и урбана подручја и сл. Специфични критеријуми разматрају утицај објекта на околину. Ови критеријуми су обично мање технички и углавном садржи локалне, друштвене и културне факторе.

5. ПРОГРАМ САКУПЉАЊА ОТПАДА ИЗ ДОМАЋИНСТВА

Тренутно је програм сакупљања комуналног отпада дефинисан Планом сакупљања комуналног отпада са динамиком одвоза који је донесен од стране управе друштва КП Парк а.д. Прњавор 21.12.2018. године гдје је дефинисано свакодневни одвоз отпада код правних и физичких лица у 18 улица, сваких седам дана и то понедељком у 16 улица у граду, 5 насељених мјеста у сеоском подручју, уторком 20 улица у граду и 6 насељених мјеста у сеоском подручју, сриједом у 18 улица у граду и 2 насељена мјеста у сеоском подручју, четвртком у 13 улица у граду, петком у 6 улица у граду и 5 насељених мјеста у сеоском подручју, сваких четранест дана у оквиру 35 насељених мјеста у сеоском подручју распоређено од понедељка до петка.

Одвоз комуналног отпада свакодневно се врши у улицама:

Свакодневно у улицама	Једном седмично/понедељак	Једном седмично/уторак	Једном седмично/сриједа
Светог Саве, Вељка Миланковића, Трг српских бораца, Владе Винчића, Илије Малића, Карађорђева, Живојина Прерадовића, Новака Пивашевића, Вида Њежића, Магистрални пут, Новосадска 9-Б, Алексе Шантића, 9-Б, 9-А Његошева, 24-А, 24-Б, 14, 12, Бањалучка 69, Насеље војводе Путника 3, Раде Врањешевић, 4, 6, 8 Београдска, Војводе Степе 3,	Градски дио: Живојина Прерадовића, Јована Дучића, Алексе Шантића, Војводе Бојовића, Владе Винчића, Војводе Степе, Маг. пут-улаз до пасареле, Војводе Мишића, Мирка Бијелића, Бранка Радичевића, Ђуре Јакшића, Душка Трифуновића, Мотаичког батаљона, Насеље Милана Тепића, Насеље Југ, Повеличка, Сеоски дио: Долине, Штивор, Шибовска, Доња Илова-дио према Шибовској, Шерег Илова	Његошева, Карађорђева, Београдска, Милоша Кондића, Боже Татаревића, Проте Матије Ненадовића, Стевана Мокрањца, Маг. пут-од пасареле до саге, Цара Душана, Иве Андрића, Руска, Солунска, Царице Јелене, Раде Врањешевић, Хиландарска, Новака Пивашевића, Владике Платона, Лазе Лазаревића, Милана Наградића, Болеславечка, Сеоски дио: Кулаши, Поповићи, Бабановци, Насеобина Бабановци, Кремна – према Кулашима, Лужани - према	Милоша Тодића, Краља Петра Првог, Прњаворске лаке пјешадисјек бригаде, Проте Мирка Обрадовића, Крајишка, Савка Јењића, Рајка Малешевића, Илије Малића, Алексе Малића, Петра Кочића, Стевана Симића, Милоша Обилића, Новосадска, Стевана Немање, Цара Лазара, Бранка Ћопића, Првوماјска, Насеље Исток, Сеоски дио: Машино Брдо, Коњуховци,

Вијачанима		
Једном седмично/четвртак	Једном седмично/петак	Одвоз отпада сваких 14 дана
Стевана Синђелића, Николе Тесле, Николаја Велимировића, Гаврила Принципа, Десанке Максимовић, Насеље Војводе Путника, Арсенија Чарнојевића, Станка Вукашиновића,	Градски дио: Вука Караџића, Михајла Пупина, Скандера Куленовића, Будисавска, Јефимијина, Јована Јовановића Змаја, Сеоски дио: Насеобина Лишња, Лишња, Ратковац (Доњи Ратковац, Насеље Ратковац, Василија Острошког, Светог Јована, Браће Југовића), Околица, Цер,	Понедељак: Ново насеље Караћ, Печенег Илова, Смртићи, Палачковци, Уторак: Штрпци, Кремна-засеоци, Кремна-избјегличко насеље, Сриједа: Лужани-према Кулашима, Дренова, Кремна-дио према Дренови, Доњи Вијачани, Доња Мравица, Доња Илова-према В.Илови, Велика Илова, Грабик Илова, Четвртак: Поточани, Гусак-Гајеви, Црквена, Вршанци, Шаринци, Кокори, Чивчије, Хрваћани, Орашје Петак: Горња Мравица, Горњи Гаљиповци, Доњи Гаљиповци, Пураћи, Чорле, Горња Околица, Доња Околица, Парамје, Мрачај, Павлово Брдо, Горњи Ратковац

Предузеће КП Парк а.д. Прњавор поред редовног одвоза отпада наведеног према програму и распореду у претходној табели врши и **одвоз отпада по позиву корисника комуналних услуга** и поставља контејнере запремине 7 m³ и 1,1 m³. Мјесне заједнице које нису обухваћене програмом одвоза комуналног отпада на подручју општине су: **Горњи Вијачани и Присоје**.

Као препорука побољшања система управљања отпадом даје се приједлог **увођења система раздвајања отпада у оквиру домаћинства и то системом двије посуде** на слиједећи начин:

- Отпад се разврстава на мјесту настанка, на нивоу домаћинства, установа и предузећа. У насељима ће посебно бити распоређене двије посуде/контејнери различитих боја гдје се у једну посуду одваја суви, рециклабилан отпад док се у другу посуду одлажу све оне врсте отпада које не могу имати неку употребну вриједност у процесу рециклаже. Комунално предузеће сакупља отпад из рециклабилних канти и одвози га до линије за сепарацију гдје се врши раздвајање и припрема отпада за даље поступање. Контејнер/канта – за остале врсте отпада, тј. мокар отпад је посуда, канта или контејнер одговарајућег капацитета намијењен за сортирање такозваних „влажних остатака” током примарне селекције што подразумева све компоненте комуналног отпада које се не могу рециклирати. Тзв. влажан отпад се такође може транспортовати до центра за сортирање или директно одвозити на депонију. Узимајући у обзир морфолошки састав отпада, у канту са тзв. мокрим отпадом, ће се већим дијелом одлагати биоразградиви отпад и мање количине осталих врста отпада, које нису погодне за рециклажу. Предметне активности је првобитно најбоље започети у зонама индивидуалног становања, гдје ће комунално предузеће одношење отпада из двије канте обављати утврђеном динамиком. Препорука је да се мокри отпад даље одвози два пута седмично или у складу са процјеном по потреби, а да се отпад из канте за рециклабилни отпад односи једном у двије недјеље или са процјеном по потреби. Динамику пражњења контејнера најбоље је утврдити и ревидирати након почетка функционисања система.
- Такође је потребно да се у периоду када се генерише већа количина зеленог биоразградивог отпада (лишће, трава, гране) спроводе акције интензивнијег сакупљања ове врсте отпада. У зонама колективног становања, прикупљање отпада се може вршити у контејнерима од 1.100 литара (суви рециклабилни отпад), и контејнерима од 1.100 литара (остали, мокар отпад). Препоручује се да, гдје је то могуће, контејнери буду постављени на мјестима која су доступна само станарима (намјенске просторије, ограђени и закључани простори, дворишта зграда, итд). Отпад који није могуће или није дозвољено одложити у контејнере, отпад који припада посебним токовима, као и кабаста отпад, грађани ће моћи да однесу у центар за сортирање отпада или ће се исти одвозити током организованог прољетног или јесењег одвоза. У будућности је потребно радити на проширењу мреже центара за сакупљање отпада, опремању мобилних постројења за сакупљање отпада и повећању учесталости акција сакупљања кабастог отпада, како би локација за одлагање отпада који се не може или не смије одлагати у канте и контејнере била доступнија грађанима.

- Примарну селекцију отпада је потребно постепено развијати у зависности од финансијских, техничких и кадровских капацитета овлашћених предузећа, с обзиром да није могуће одмах на почетку покрити цијелу територију примарном селекцијом. Као прелазно рјешење док се не уведу посуде за раздвајање у сва домаћинства, могу се увести намјенске кесе за рециклабилни отпад и разрадити динамику сакупљања истих. На разраду динамике сакупљања отпада из домаћинстава ће утицати и постепено проширење степена покривености територије услугом сакупљања отпада, тј. постепено увођење услуге сакупљања отпада за све становнике, узимајући у обзир слиједеће приоритете:
 - Покривање цијеле територије локалне самоуправе организованим сакупљањем и одвожењем отпада;
 - Увођење система разврставања на мјесту настанка по принципу двије посуде - зелена и плава нпр. (канте у зонама индивидуалног становања, контејнери у зонама колективног становања),
 - Увођење интензивнијег одвожења биоотпада у периоду када се ова врста отпада сезонски ствара у већим количинама, промовисање и подстицање компостирања на мјесту настанка у домаћинствима у којима за то постоје услови.
 - Критеријуми за ближе утврђивање увођења организованог сакупљања и примарне селекције биће број становника, локација насеља, постојећа опремљеност посудама са закупљање, као и кадровски и технички капацитети овлашћеног предузећа.
- Тачан обим и динамика сакупљања и одвожења комуналног отпада ближе ће се разрађивати Годишњим програмима сакупљања и одвожења комуналног отпада које израђује овлашћено комунално предузеће и које путем одјелења надлежног за комуналне дјелатности доставља Скупштини града на сагласност. Препорука је да годишњи програми, поред тачно дефинисане динамике одвожења отпада у години на коју се односе, садрже и детаљан приказ планираних активности за наредну годину, како би сви субјекти реализације могли благовремено да планирају прилагођавање планираним промјенама.

6. ПРОГРАМ САКУПЉАЊА ОПАСНОГ ОТПАДА ИЗ ДОМАЋИНСТАВА

Тренутно на територији општине Прњавор не постоји прихваћен програм сакупљања опасног отпада из домаћинстава. Опасан отпад од правних лица као што су здравствене установе и амбуланте се одвози у складу са законским обавезама и индивидуалним уговорима са овлашћеним правним лицима која посједују дозволу за одвоз и третман предметне категорије отпада. Такође и други правни субјекти који су приликом обављања дјелатности били обавезни прибавити рјешење о еколошкој дозволи су обавезни да склопе уговоре са овлашћеним институцијама за одвоз свих категорија отпада па тако и опасног отпада. У складу са наведеним остају домаћинства односно физичка лица која опасне категорије отпада у већини случајева одлажу у контејнере за комунални отпад јер нису едуковани, обавезни а није им ни дата шанса да га одлажу на други начин.

С обзиром да не постоји Програм сакупљања опасног отпада у домаћинствима **предлежу се слиједеће активности:**

- Опасан отпад из домаћинства, грађани могу да однесу Центре за сакупљање отпада (тзв. „рециклажна дворишта“), када се исти успоставе или предају овлашћеном оператеру који има дозволу за сакупљање опасног отпада.
- Забрањени мијешање опасног отпада са осталим комуналним отпадом и његово одлагање у контејнере или канте намијењене за рециклабилни или биоразградиви отпад.
- На територији општине Прњавор, тренутно не постоји центар за рециклажу нити центар за раздвајање отпада. Исте је неопходно успоставити како би се могле вршити активности раздвајања и рециклирања отпада, усмјеравања опасних токова отпада и сл. У оквиру центра неопходно је предвидјети је простор за прописно, привремено складиштење опасног отпада који ће се ту привремено складиштити до дванаест мјесеци а затим одвозити од стране овлашћених институција на даљу обраду.
- Опасан отпад ће се предати даље оператерима који имају одговарајуће дозволе у складу са економски најисплативијом опцијом. У будућности је потребно проширити мрежу центара за сакупљање отпада тако да се они налазе на мјестима која су лако доступна грађанима. Отпад преузет у центрима за сакупљање отпада ће се привремено складиштити, а кад се сакупи довољна количина за рационалан транспорт, исти ће се, када је то могуће, даље пласирати на тржиште или предавати овлашћеном оператеру на даље збрињавање.
- На републичком нивоу стратешки документи у вези са интегрисаним управљањем опасним отпадом још увијек нису донесени, а у нашој земљи не постоје капацитети за третирање и коначно збрињавање већине категорија опасног отпада, те је извоз тренутно једина опција, што значајно угрожава одрживост система управљања отпадом и представља ризик за успјешну имплементацију Плана.

7. ПРОГРАМ САКУПЉАЊА КОМЕРЦИЈАЛНОГ ОТПАДА

Комерцијални отпад је отпад који настаје у предузећима, установама и другим институцијама које се у цјелини или дјелимично баве трговином, услугама, канцеларијским пословима, спортом, рекреацијом или забавом, осим отпада из домаћинства и индустријског отпада. Комерцијални отпад тренутно се у највећем броју одлаже заједно са мијешаним комуналним отпадом или у мањем броју предаје овлашћеном оператеру који има дозволу за преузимање те врсте отпада.

На подручју општине Прњавор не постоји дефинисан и прихваћен програм сакупљања комерцијалног отпада. У складу са принципа заштите животне средине и одрживог развоја неопходно је усвојити слиједеће обавезе:

- локална предузећа за сакупљање отпада и локална заједница, треба да промовишу принцип “нула отпад” у продавницама, управама, школама, и уопште у предузећима и индустрији.
- локална самоуправа треба да до краја 2025. године да развије сет правила који ће захтијевати од великих индустрија да развију сопствене планове за управљање отпадом. Ови планови треба да опишу начин одлагања појединачних категорија отпада. Надлежна предузећа за сакупљање отпадом морају заједно са локалном самоуправом да развију систем наплате, којим би мотивисали предузећа и индустрију да обезбиједе сопствене услуге у управљању отпадом.
- предвидјети активности:
 - Успостављање програма одвојеног сакупљања отпада на амбалажни и остали у оквиру привредних субјеката,
 - Увођење одвојеног сакупљања пепела за привредне субјекте који имају властиту котловницу,
 - Успостављање трансфер станице и рециклажног центра на територији општине,

Предложене активности се могу планирати на период трајања Локалног плана управљања отпадом односно пожељно је успоставити правни оквир за планиране активности у прве двије године односно у периоду од 2020-2022. године. Реализацијом предложених активности ће се испунити стратешки циљ бр. 2 плана а то је Смањење количина отпада за финално збрињавање уз ефикасније кориштење ресурса и то оперативни циљ 2.2. оперативни циљ 2.8. и оперативни циљ 2.9. како је дато у наставку:

<i>Стратешки циљ 2. Смањење количина отпада за финално збрињавање уз ефикасније кориштење ресурса</i>			
Активност:		Период имплементације:	Показатељ успјешности:
оперативни циљ 2.2.	Успостављање трансфер станице и рециклажног центра на територији општине,	2020-2025.	Количине издвојеног и преузетог рециклабилног отпада
оперативни циљ 2.8.	Успостављање програма одвојеног сакупљања отпада на амбалажни и остали у оквиру привредних субјеката	2020-2022.	Количине издвојеног и преузетог амбалажног и другог комерцијалног отпада од стране привредних субјеката
оперативни циљ 2.9.	Увођење одвојеног сакупљања пепела за привредне субјекте који имају властиту котловницу,	2020-2022.	Количине одвојено сакупљеног пепела од привредних субјеката

8. ПРОГРАМ УПРАВЉАЊА ИНДУСТРИЈСКИМ ОТПАДОМ

Индустријски отпад по дефиницији представља отпад поријеклом из индустријске - производне дјелатности, осим јаловине и пратећих минералних сировина из рудника и каменолома. Одговорност у управљању индустријским отпадом имају правна лица која су генератори, тј. произвођачи индустријског отпада. У складу са законским и подзаконским прописима они су у обавези да отпад разврставају и класификују на опасан и неопасан отпад. Опасан отпад се на локацији произвођача може складиштити најдуже до годину дана (12 мјесеци). Опасан отпад произвођачи отпада су дужни складиштити и обиљежавати на прописан начин. Неопасан и опасан отпад се треба предавати оператерима који поседују одговарајуће дозволе за управљање отпадом. Генератор отпада је у обавези да прати коначне опције збрињавања отпада који је генерисао.

У зависности од опасних карактеристика, које утичу на здравље људи и животну средину, отпад може бити: инертни, неопасан и опасан. Опасан отпад јесте отпад који по свом пореклу, саставу или концентрацији опасних материја може проузроковати опасност по животну средину и здравље људи и има најмање једну од опасних карактеристика утврђених посебним прописима, укључујући и амбалажу у коју је опасан отпад био или јесте упакован. Неопасан отпад јесте отпад који нема карактеристике опасног отпада.

Произвођач отпада јесте свако лице чијом активношћу настаје отпад (изворни произвођач отпада) или свако лице чијом активношћу претходног третмана, мешања или другим поступцима долази до промене састава или природе отпада. Оператер јесте свако правно лице или предузетник које, у складу са прописима, управља постројењем или га контролише или је овлашћен за доношење економских одлука у области техничког функционисања постројења и на чије име се издаје дозвола за управљање отпадом. Посебни токови отпада јесу кретања отпада (истрошених батерија и акумулатора, отпадног уља, отпадних гума, отпада од електричних и електронских производа, отпадних возила и другог отпада) од места настајања, преко сакупљања, транспорта и третмана, до одлагања на депонију. Управљање отпадом јесте спровођење прописаних мера за поступање са отпадом у оквиру сакупљања, транспорта, складиштења, третмана, односно поновног искоришћења и одлагања отпада, укључујући и надзор над тим активностима и бригу о постројењима за управљање отпадом после затварања и активности које предузима трговац и посредник

У циљу побољшања управљања индустријским отпадом на територији општине предлажу се сљедеће активности:

<i>Стратешки циљ 2. Смањење количина отпада за финално збрињавање уз ефикасније кориштење ресурса</i>			
Активност:		Период имплементације:	Показатељ успјешности:
оперативни циљ 2.4.	Успостављање система управљања грађевинским отпадом - Формирање различитих цијена за одвоз грађевинског отпада (нпр. инертни материјал, метал, мијешани грађевински отпад итд.), Мотивација на сортирање кроз разлику у цијени	2020-2025.	Успостављен систем управљања грађевинским отпадом и формиран ценовник, количина раздвојеног грађевинског отпада која се депонује

У складу са Стратегијом управљања отпадом РС:

Индустријски отпад се сагледава кроз количине опасног или неопасног отпада које су одвојено прикупљене и предане директно прерађивачима или овлашћеним предузећима (у РС тренутно постоји неколико предузећа за збрињавање индустријског отпада) које их одвозе или извозе на третман, те кроз преостале количине које се депонују. Опасни индустријски отпад се углавном извози путем овалашћених предузећа, а преостали неопасни индустријски отпад који се депонује је урачунат у сценарио анализи за збрињавање на постројењима која су намијењена комуналном и преосталом неопасном комерцијалном отпаду. У наставку се даје процјена будућих количина индустријског отпада који ће настајати у периоду до 2025. године по регијама.

Табела бр. 6. Процјена будућих количина индустријског отпада за регију Бањалука

Регија	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.
Бањалука	62.658	63.433	64.171	64.878	65.558	66.214	66.849	67.466	68.067	68.652	69.225

Према подацима Стратегије управљања отпадом РС у складу са сакупљеним подацима и израђеним анализама, процијењује се настајање индустријског неопасног отпада у РС у количини од сса 459.000 тона годишње. Највећа количина индустријског отпада настаје у производњи базних метала, а сљеде прерада дрвета и сличне дјелатности те производња намјештаја, хране и пића. Већина привредних субјеката нема еколошку дозволу (61%), у приватном је власништву (око 92 %). Управљање неопасним индустријским отпадом код највећег броја предузећа највећим дијелом се ослања на депоновање (око 56 %), а остатак се углавном предаје овлашћеним фирмама на прераду или рециклажу. Највећи дио који се предаје на рециклажу односи се на отпадне метале и пластику, а затим на отпадно стакло и папир и картон.

Развојна политика Управљања индустријским и специјалним отпадом у глобалном захтјеву за рационалним смањењем индустријског и специјалног отпада треба да је приоритетно усмјерена ка рјешавању циљева како слиједи:

- Превентивно дјеловање у настајању отпада са пратећом санацијом,
- Нова употреба отпада или обнављање отпада,
- Рециклажа отпада,
- Рационално смањење производње отпада

Превентива отпада је први и реално остварљив циљ приликом планирања управљања индустријским отпадом. Полазећи од чињенице да се отпад углавном појављује у два случаја; у процесу производње производа и након употребе производа, то стратегија у превенцији отпада треба да обезбиједи:

- Превенцију у избору технологија,
- Превенцију у избору производа.

Превенција у избору технологија, подразумјева избор и развој “чистих технологија” тј. преферира процесе који производе мали или никакав отпад. Превенција у избору производа подразумјева утврђивање околиноског утицаја производа у току његовог цјелокупног животног циклуса. Значи превенција с аспекта заштите животне средине подразумјева пажљиви одабир производних технологија и производа у привредном развоју општине. Интегрални дио овога циља су и корисници производа, који правилно и правовремено информисани о еколошким карактеристикама производа, путем ознака на производу, дефинитивно и оперативно утичу на његов опстанак на тржишту. **Санација** као стратешки циљ, подразумјева подстицај побољшања постојећих производних процеса и производа с аспекта њиховог актуелног еколошког негативног утицаја. Обједињавајући ова два стратешка циља, превенцију и санацију, у циклус управљања отпадом, дајући предност превентиви, али оптимално примјењујући и санацију, постижу се значајна побољшања у краћем временском периоду, али и осигурава провођење и испуњење дугорочних циљева у подручју управљања отпадом. Напори у остваривању превентиве отпада морају бити појачани обзиром да ће са порастом популације и привредног доћи до неминовног повећања производње ове врсте отпада који је са еколошког аспекта опасан. Будући планови и програми развоја општине треба да подстичу и обезбјеђују активности превенције и санације отпада и да их развијају и прате у свим њиховим сегментима, а нарочито:

- У примјени и унапређењу чистих технологија,
- У санацији или укидању еколошки неприхватљивих технологија (неодржив еколошко-економски аспект),
- У подстицању производње која производи производе који се могу обновити,
- У сталном побољшању еколошке димензије техничких стандарда,
- У настојању да се минимизира присуство опасних супстанци у производима,
- У кориштењу економских инструмената,
- У унапређењу промјена у начину потрошње, путем информисања и едукације потрошача.

9. ПРИЈЕДЛОЗИ ЗА ПОНОВНУ УПОТРЕБУ И РЕЦИКЛАЖУ ОТПАДА

Нова употреба отпада је један од оперативних циљева управљања отпадом. Она подразумјева мјере којима ће се подстицати поновно укључивање отпадних материјала у друге производне процесе, и то тако што ће се враћати као сировине у производне процесе у којима су и настали. Уколико то није могуће или није технолошки или економски оправдано, исте је потребно користити као секундарне сировине у неком другом технолошком процесу, уз евентуално неопходну претходну обраду и дораду са неком од погодних и економски оправданих технолошких поступака. искориштавање отпадних материјала, односно њихових енергетских својстава за производњу енергије у инцинераторима отпада, у условима када је то економски оправдано, спроводиће се у складу с начелима заштите животне средине. Поновном употребом отпадних материјала вршиће се уштеда у искориштавању природних ресурса чиме ће се знатно умањивати проблеми везани за организацију и спровођење поступка збрињавања

Рециклажа отпада као један од циљева смањења настајања отпада, подразумјева обрађивање отпада, тј. поновну његову употребу у истом производном процесу. Овом дјелатношћу постижу се циљеви за искориштењем вриједних својстава отпада као материјалне сировине, за смањење количине и волумена отпада и дјелимично или потпуно уклањање његових по околину опасних својстава. У првом случају, рециклажом отпада обезбјеђује се поступак његове прераде у којој се користе вриједности отпада. У другом случају, рециклажом отпада обезбјеђује се:

- Очување животне средине тј. његово смањење и смањење негативних утицаја отпада на околину,

- Умањено кориштење примарних природних ресурса,
- Смањивање овисности заједнице од увоза сировина.

Мото рециклаже треба да буде: Искористити што више постојећег материјала. Стратешки циљеви за рециклажу и искориштавање отпада у производњи новог производа подразумевају и слиједеће претпоставке и радње:

- Сортирање отпада по врсти и материјалу,
- Одговоран однос становништва према отпаду који настаје у процесу потрошње,
- Развој технолошких процеса који у поступку производње користе секундарни материјал,
- Кориштење отпада као сировинске базе,

У складу са потребама за поновном употребом отпада на подручју општине Прњавор неопходно је реализовати Пројекат изградње рециклажног центра који је дио оперативног циља 2.2. реализовање ове активности подразумева:

1. Изградњу рециклажног дворишта у урбаном градском подручју и више мањих рециклажних дворишта у мјесним заједницама са највише становника и највећим количинама произведеног отпада;
2. Изградња постројења за балирање одвојено одложеног амбалажног отпада – сортирница;
3. Инсталирање постројења за прераду отпада (РДФ/СРФ);
4. Изградња постројења за обраду одвојено прикупљеног биоотпада - компостана

Ширењем територије на којој се пружа услуга организованог управљања отпадом и количине отпада ће порастати. Уколико се не поради на буђењу свијести локалног становништва и привредних субјеката о издвајању рециклабилних компонената из отпада, поновном кориштењу одређеног отпада и сл. капацитети регионалне депоније ће се у скорије вријеме напунити. Осим што је еколошки исплативо, сортирање, рециклажа, прерада отпада у РДФ/СРФ је и економски исплатива.

Успостављање система рециклаже и омогућавање поновне употребе отпада је планирано кроз оперативни циљ 2.2. Успостављање трансфер станице и рециклажног центра на територији општине Прњавор.

10. ПРОГРАМ СМАЊЕЊА КОЛИЧИНА БИОРАЗГРАДИВОГ И АМБАЛАЖНОГ ОТПАДА У КОМУНАЛНОМ ОТПАДУ

Биоразградив отпад који је у већим количинама често заступљен у мијешаном комуналном отпаду може се издвајати у поступку примарне и секундарне сепарације отпада. **Примарну сепарацију отпада**, која је раздвајање отпада на мјесту настанка по категоријама, биоразградив отпад, картон и папир, ПЕТ, стакло и др. укључујемо кроз планирану активност Успостављања система за раздвајање одвоза мијешаног и рециклабилног отпада у саставу стратешког циља бр. 2. На овај начин ће се укључити корисници, домаћинства, привреда и установе, а ефекат је обострано користан. Да би примарна селекција отпада започела у домаћинствима, неопходна је логистика и то најприје у виду набавке контејнера и канти које ће се предати грађанима на коришћење, а локалним оператерима олакшати разврставање отпада, као и набавка већег броја специјалних возила за транспорт и истресање контејнера.

Секундарна селекција отпада се врши на линији за сепарацију отпада, у оквиру центра за рециклажу гдје се врши раздвајање отпада и издвојена ситна фракција отпада се упућује у постројење за компостирање. Могуће је производити компост „А“ и „Б“ класе. Компост „А“ се добија из чистог зеленог отпада, а компост „Б“ класе из биоразградивог отпада издвојеног из мијешаног отпада. Производња компоста „Б“ класе подразумијева биолошки третман отпада којим се постиже слиједеће:

- Аеробни третман смањује количину биоразградивог отпада који се допрема на депонију, што је у потпуности у складу са условима Европске уније и националним циљевима РС
- Смањује се количина отпада за 40% што ће значајно повећати животни вијек депоније.
- Смањује се количина процједне воде са депоније, спречава се ширење непријатних мириса, присуство птица и глодара.

Биланс маса у компостилишту је потребно провјерити током прве године рада постројења. Производња компоста „А“ класе подразумијева компост који ће имати квалитет органског ђубрива. Није планирано плаћање накнаде за третман ове врсте отпада већ се предлаже да регионално предузеће спроведе систем „поновног откупа“ на основу кога ће комунална предузећа бити у могућности да откупе одређене количине произведеног компоста „А“ класе по цијени оперативних трошкова. Примарном селекцијом, рециклабилне компоненте комуналног амбалажног отпада одлагаће се у засебне контејнере на мјесту настајања. Када је у питању амбалажни отпад који није комуналан, забрањено је његово прослеђивање или враћање комуналним предузећима, осим када за то постоји закључен уговор. Крајњи корисник мора да обезбиједи да амбалажа и амбалажни отпад који није комунални отпад, који се прослеђује или враћа, не буде загађен опасним или другим

материјама које нису садржане у упакованој роби, а које чине поновно искоришћење или рециклажу немогућом или изводљивом једино по несразмјерно вишем трошку.

Према подацима из 2013. године ЈКП „ПАРК“ а.д. Прњавор врши раздвајање следећих врста отпада:

- пет амбалажа у количини од 11,60 t/г и иста се одвози на даљу прераду у „РЕТ 4 РЕТ“ д.о.о. Бања Лука,
- стакло у количини од 3,90 t/г и исто се одвози на даљу прераду у „ДЕПОТ“ Бања Лука,
- картон – папир у количини од 71,14 t/г и исти се одвози на даљу прераду у „УНИЈА“ д.о.о. Бања Лука,
- најлон који се одвози на даљу прераду у „АГРОПЕКС“ Обудовац.

Потешкоће са којима се предузеће сусреће приликом сакупљања и одвоза амбалажног отпада (ПЕТ и стаклена амбалажа) је неправилно одлагање истог, јер се не врши раздвајање и откуп стаклене амблаже.

У наставку се даје преглед активности које ће омогућити смањење количина биоразградивог и амбалажног отпада у мијешаном комуналном отпаду:

- Изградња постројења за сортирање и балирање одвојено одложеног амбалажног отпада – сортирница,
- Успостављање система за одвојено прикупљање појединих компоненти отпада (увођење корисника у систем и подјела посуда),
- Инсталирање постројења за прераду отпада,
- Изградња постројења за обраду одвојено прикупљеног биоотпада – компостана,
- Редован инспекцијски надзор над отуђивањем секундарних сировина из контејнера и кажњавање,
- Увођење одвојеног сакупљања органског отпада који је при настанку одвојен (из паркова, јавних површина, стадиона, гробља/мезарја итд),
- Преузимање воћа и поврћа са пијаца и из великих супермаркета.

11. ПРОГРАМ РАЗВИЈАЊА ЈАВНЕ СВИЈЕСТИ О УПРАВЉАЊУ ОТПАДОМ

Развијање јавне свијести становништва кроз едукативне програме треба да је усмјерено на слиједеће циљне групе:

- запослене у ЈКП
- запослене у локалној самоуправи
- образовне институције (од вртића преко школа, до универзитета)
- општу јавност
- локалне медије

Примарна селекција отпада је веома битна у систему за управљање отпадом. Да би се примарна селекција увела, поред неопходне инфраструктуре за селектовано одвајање отпада, потребно је да се и становништво укључи у цјели систем. Да би становништво разврставало отпад на мјесту настанка неопходно је константно подизање свјести грађана о важности успостављања селекције отпада на мјесту настанка и утицаја који се истим јавља на животну средину. Увођење примарне сепарације, као и њен развој захтевају додатно ангажовање свих актера укључених у регионални систем, због чега је од велике важности развој систематске међуопштинске сарадње, као и координација ових активности од стране регионалног предузећа.

У склопу информативних, промотивних и едукативних активности потребно је, у складу са хијерархијом управљања отпадом, подстицати смањење настанка отпада, поновну употребу и правилно разврставање на месту настанка, као и правилно поступање са опасним отпадом и отпадом који се не смије одлагати заједно са осталим комуналним отпадом. Значајан допринос у области едукације грађана са циљем развоја примарне селекције отпада треба да имају и организације цивилног друштва.

Информисање и обавјештавање грађана у локалној заједници и друштву у цјелини има посебан значај и улогу, у функцији је демократизације друштва и доприноси унапређењу и развоју укупних друштвених односа

Органи локалне самоуправе треба да иницирају и подрже пројекте за информисање и едукацију јавности о отпаду да би грађане упознали о правима и могућностима да изразе своје мишљење и преференце о специфичним рјешењима управљања отпадом. Да би се укључили у одлучивање грађани морају познавати област (тематику) о којој се одлучује и морају бити благовремено обавијештени о конкретним облицима учешћа који им стоје на располагању. Једино добро информисани грађани могу активно учествовати у доношењу одлука и, у том смислу, право на информацију се може сматрати као право које је нераздвојиво од права на учешће у одлучивању. Поред комуникације са грађанима, јако је важно да органи локалне самоуправе сарађују са представницима привредног сектора. Основни интерес привредног сектора је стицање добити, али

се привредне активности морају одвијати у складу са важећим законодавством и у складу са принципима одрживог развоја. Путем интензивније комуникације повећава се заједничко разумијевање свих актера о проблематици отпада, као и вјероватноћа да се донесене одлуке касније ефектније реализују.

При организовању едукација, едукативних кампања и дистрибуције информативног материјала потребно је водити рачуна о различитим категоријама становништва и учинити информације свима доступним.

- Потребно је информативни материјал прилагодити и неписменим категоријама становништва;
- Жене су главни агенси социјализације дјеце и тиме могу да буду кључни фактори измјене ставова и понашања у вези са отпадом, стога је кампање неопходно прилагодити женама кроз визуелни аспект, начин дистрибуције материјала, садржај.
- Укључити школе и друге институције на локалном нивоу.
- Носиоци активности су локална самоуправа, јавна предузећа у сарадњи са локалним медијима и другим организацијама.

Едукација, подизање јавне свијести (семинари, развојне радионице, сарадња са невладиним организацијама)

Установљавање политике о подизању јавне свијести ради укључења проблема животне средине и отпада је обавеза министарства надлежног за заштиту животне средине и локалне самоуправе на свим нивоима, са подршком постојећих стручњака. Ова политика захтијева да све компаније које се баве отпадом укључе у своје уговоре и кампању за развијање јавне свијести о квалитетном управљању отпадом. Суштински је неопходно показати јавности утицај погрешног одлагања отпада на животну средину и коначно на њихово здравље и дугорочно, трошкове општине за збрињавање истог (који се надокнађују из пореза и наплата од грађана). Такође је важно да предложена побољшања буду размотрена уз учешће јавности, као и да ће побољшања у пракси управљања отпадом донијети повраћај средстава из пореза кроз принцип „загађивач плаћа”.

Спровођење законодавства које се односи на јавност, као што је забрана избацивања отпада на илегална сметлишта је други механизам за подизање јавне свијести који мора бити развијен. Ово омогућава механизам за јавно оглашавање лоше праксе и људи који су учинили веће прекршаје.

Подизање јавне свијести је важна функција у управљању отпадом. Први контакт између органа власти и јавности је врло компликован уколико јавност није упозната са проблемом. Разговори се могу водити кроз:

- подизање свијести о проблемима отпада, посебно у контексту животне средине
- редовно информисање јавности од стране органа власти.

Прије покретања успјешне кампање, мора се одговорити на слиједећа питања:

- Шта је циљ кампање?
- На кога се односи кампања, односно која је циљна група?
- Који је ниво знања циљне групе? (ниво свијести о проблемима отпада, трошковима итд.)
- Шта је интерес циљне групе? (смањење трошкова, заштита животне средине итд.)

У већини случајева, на почетку такве кампање, јавна свијест се више развија стриктном применом закона, него омогућавањем општих информација.

Ту је веома значајна улога инспектора уз кампању са чврстом поруком која се односи на казне за прекршиоце закона. Неопходна је јака повезаност између надлежних за спровођење закона и лица за спровођење кампање ради давања правих порука.

Подизање свијести јавности за управљање отпадом

У дашње вријеме суочени смо с изазовима развоја и провођења учинковитих мјера за отклањање досадашње штете у животној средини и спрјечавања будућих пријетњи јавном здрављу и екосистемима. У том смислу, за остварење постављених развојних циљева и задатака потребне су битне промјене у социјалном, привредном и културном смислу те стављање духовне, интелектуалне, креативне и радне обнове појединца у жариште интереса. Имајући притом на уму темељна људска права: право на здраву животну средину, право на информацију те право на учешће у одлучивању, циљеви ће бити лакше и брже постигнути, ако јавност буде едукована, информисана и подстакнута на учешће у питањима управљања отпадом, заштите животне средине и одрживог развоја.

Рад с јавношћу, стога, подразумева комуникацију с разним друштвеним групама с циљем рјешавања проблема отпада и животне средине. Притом је посебно важно да скупине заинтересоване за проблеме, које

често имају супростављене интересе, еколошким преговарањем постигну споразум. Да би га постигле морају с једне стране тежити *истини* (објективној стварности), тежњи за истином и *истинитости* (тачности података) док с друге стране, требају *знати комуницирати*. При томе се подразумејева да све стране *желе* ријешити проблем.

Стога, треба омогућити да информације о управљању отпадом и животном средином постану на дјелотворан начин доступне широј јавности. Потребне податке и информације треба исказивати у облику прилагођеном масовним комуникацијама како би се осигурало да јавност добије поуздане информације. Такве поруке требају садржавати информације о:

- политици поступања с отпадом, заштите животне средине и одрживог развоја и њихових циљева,
- дјелатностима управљања отпадом и заштите животне средине те њиховим учинцима,
- стању животне средине.

Посебно је важно осигурати доступност информација о опасним дјелатностима и учинцима, неизбјежним ризицима индустријских и других незгода те о мјерама приправности и сигурности које су предузете у случају неке потенцијалне незгоде.

Повјерење јавности је могуће добити само ако она од почетка буде тачно, потпуно и правовремено информисана, те ако у сваком тренутку може надзирати одвијање пројеката/програма у смислу добијања података о утицају на животну средину.

Предности/користи рада с јавношћу

Јавност је највећи ресурс за развој и провођење еколошких закона и политика. Укљученост јавности је одлучна за изградњу и провођење праведног и дјелотворног система/концепта управљања отпадом и заштите животне средине, а користи од тог учешћа могу имати све друштвене групе (нпр. појединац, индустрија, град и др.), односно друштво у цјелини. Како учешће јавности приноси сваком од ових посебних подручја, укупна вриједност може бити већа од самог збира разних посебних користи, односно може имати синергетски утицај.

Прихватање јавности као партнера у процесима одлучивања засигурно ће потицати сарадњу између државне управе, локалне управе и самоуправе, привреде, научних и образовних установа, средстава јавног информисања, невладиних организација и др., што је одлучно за успјешно функционисање система.

Иако укључење јавности у процесе одлучивања може на краћи рок продужити одлучивање, оно на дужи рок може уштедјети драгоцјено вријеме и новац те избјећи дуготрајне и мучне сукобе након што је одлука донесена.

У том контексту треба стално имати на уму да подручје управљања отпадом и животном средином није суочено само с техничким, него понајприје с људским проблемом. Према томе, да би се постигли циљеви и остварили задаци у поступању с отпадом и заштити животне средине у склопу одрживог развоја, основни је предуслов *особна промјена*.

Едукативно промотивни програм управљања отпадом

Сврха одгоја и образовања за поступање с отпадом и заштиту животне средине, у институционалном и ванституционалном систему, је стицање потребних знања, обликовање ставова и понашања, те припремање за одговорно доношење одлука уз развијање спремности сваког појединца за самостално дјеловање.

Квалитетна едукација и промовисање управљања отпадом у сврху заштите животне средине претпоставља, између осталог, прецизно постављање циљева, циљних група, стратегије и тактике, реализацију те сталну евалуацију, и то не само у оквиру односа с јавношћу, него и у контексту промоције, публицитета и едукације у цјелини.

Циљеви

Промотивни циљ - Афирмисање управљања отпадом и заштите животне средине у оквиру одрживог развоја као начина живљења, односно стварање климе и расположења у јавности о значају и важности заштите животне средине, те препознавање њених вриједности и потенцијалних учинака од стране појединаца и заинтересованих група.

Маркетиншки циљ - Прихватање Едукативно промотивног програма за поступање с отпадом и заштитом животне средине Града од стране уже и шире јавности, као и свих релевантних чинилаца те њихово укључивање (директно или индиректно) и учешће у рјешавању постављених задатака, те провођење њихових начела.

У том смислу, *краткорочни циљ* подразумијева освјешћивање јавности (различитих друштвених група) за проблеме отпада и животне средине, те истовремено њено разумијевање и прихватање порука и информација упућених од стране Града, док *дугорочни циљ* подразумијева оспособљавање јавности (различитих друштвених група) за учешће у процесима одлучивања, како би она постала партнер у рјешавању кључних проблема животне средине.

Циљне групе

Комуницирати треба са свим грађанима, али тако да се утврде циљне групе које могу бити структуриране на различите начине. То је потребно зато, да се свакој групи упуте оне поруке које су примјерене њеним особинама и које ће она разумјети.

Водећи рачуна о наведеном, циљне групе структуриране са стајалишта провођења програма могу бити: тијела државне управе, локална управа и самоуправа, становништво које живи у непосредној близини одлагалишта отпада или неке друге грађевине за управљање отпадом која се тек треба изградити и сл., привреда, стручњаци различитих профила, научне и васпитно-образовне установе, средства јавног информисања, невладина удружења, политичке странке, финансијске установе, могући будући инвеститори, познате особе које утичу на стварање јавног мишљења, јавност у ужем (грађани Града) и ширем смислу (грађани цијеле државе), чиниоци у међународној заједници, и др.

Јавност, односно циљне групе требају добити одговоре на сва темељна питања везана уз отпад и животну средину.

Стратегија

Како најбоље представити/проводити Едукативно промотивни програм поступања с отпадом у оквиру заштите животне средине Општине Прњавор, односно како заинтересоване чиниоце мотивисати и потакнути на учешће да постану партнери у рјешавању проблема животне средине, знаћемо ако прецизно одговоримо на питања:

- О чему комуницирати/едуковати?
- С ким комуницирати?
- Ко су комуникатори /едукатори/промотори?
- Како комуницирати / едуковати / промовисати?
- Када и гдје?

За остваривање постављених циљева потребно је успјешно одабрати и комбиновати промотивне дјелатности (односи с јавношћу, промоција, публицитет, дизајн) и усагласити их у оквиру комуникацијског микса. Правилан избор најбољих начина, порука, средстава, противних константи, пријеносника и поступака ће бити гаранција за ефективно провођење акција.

Истовремено, посебно је важно нагласити да представљање Едукативно промотивног програма заштите животне средине Општине Прњавор, не би смјело подразумијевати само краткорочне промотивне активности, већ би то требао бити почетак остваривања *системске и трајне комуникације с јавности, те едукације свих друштвених група*;

Стога се у оквиру стратегије предлажу слиједеће *мјере*:

1. Конституисати општинско координацијско тијело - Општинско вијеће за образовање за питања животне средине, те промовисања управљања отпадом, заштите животне средине и одрживог развоја;
2. Потпуно, тачно и правовремено информисање јавности (проактиван приступ); о стању животне средине, те свим активностима и учинцима Општине и других чинилаца на подручју поступања с отпадом, заштите животне средине, унапређења стања општинског зеленила и одрживог развоја;
3. Устројити јавне базе података о отпаду и животној средини у општинским предузећима те их повезати (умрежити) с централном базом података Општине;
4. Проводити системску едукацију за заштиту животне средине по хоризонталној и вертикалној линији друштва;
5. Проводити промотивне акције и кампање с циљем смањивања настајања отпада (и његових опасних својстава) те тако утицати на промјену понашања тзв. «потрошачког менталитета»;

6. Осигурати континуирано промовисање управљања отпадом и заштитом животне средине путем (свих) општинских предузећа у контексту њихових дјелатности;
7. Успоставити *партнерске односе* с другим заинтересованим чиниоцима (државном управом, научним, стручним и образовним установама, привредом, невладиним организацијама, медијима, појединцима и др.) и сарађивати на заједничким едукативно промотивним пројектима везаним уз управљање отпадом и заштиту животне средине, те подстицати и подупирати све добре идеје и иницијативе у том смислу;
8. Осигурати системско оспособљавање радника локалне управе и самоуправе за доношење развојних одлука везаних уз поступање с отпадом и заштиту животне средине те за квалитетна комуникација у процесима одлучивања;
9. У одређеним размацима проводити испитивања јавног мишљења (анкете, интервјуи, питања постављена у средствима јавног информисања, комуникација путем интернета - властита веб страница и др.).

У склопу комуникације с јавношћу потребно је:

- Разрадити програме, методе и облике рада за едукацију свих друштвених група те их проводити;
- Осмислити и проводити програме/кампање за промицање заштите животне средине и остваривање системске и трајне комуникације с јавношћу;
- Промовисати позитиван приступ, демократски дијалог и партнерство (тимски рад) с циљем изграђивања повјерења, односно изналажења споразума за рјешавање проблема отпада, животне средине и одрживог развоја;
- У израду и имплементацију свих планова и програма што више укључивати представнике различитих интересних група, са фокусирањем на представнике различитих организација невладиног сектора

У склопу образовања за заштиту животне средине, основне ставке програма и активности за подизање нивоа знања и вјештина на том подручју, требале би бити његовање визионарског, проблемског, интердисциплинарног, истраживачког, судионичког и дјелатног приступа.

Комуникацију с јавношћу могуће је осигурати путем: јавних трибина, округлих столова, стручних скупова (савјетовања, семинара, симпозија и др.), организовања догађања, анкета, изложби, телевизије и радија (тематске емисије, прилози у информативним и образовним емисијама, контакт емисије, јинглови, спотови, филмови, наградне игре и питања и др.), дневника, часописа, билтена и других публикација, конференција за новинаре, веб страница и портала, вањских промотивних средстава (плаката, натписа итд.), директним контактом, односно *промотивним кампањама* и на друге начине.

Прије него се започне остваривање активности предвиђених програмом, потребно је осмислити (договорити) промотивне константе. Оне обухватају групу носилаца промотивних дјелатности којима је заједничко да се стално појављују у свим промотивним средствима. Тиме се осигурава континуитет подсјећања грађана на циљеве: освјешћивање проблема животне средине и активно дјеловање свих појединаца и друштвених скупова у њиховом рјешавању.

Да би ефекти едукације и промоције били што већи неопходно је истовремено осигурати стриктну примјену законских прописа, финансијске подстицаје и рестрикције, подстицати развој науке и технологије, промовисати примјере добре праксе, надzirати/пратити и оцјењивати постигнућа и стање животне средине те истраживати најдјелотворније приступе поступања с отпадом у оквиру заштите животне средине.

Слика бр. 7. Методологија рада с јавношћу

12. ЛОКАЦИЈА ПОСТРОЈЕЊА ЗА САКУПЉАЊЕ ОТПАДА, ТРЕТМАН И ОДЛАГАЊЕ ОТПАДА УКЉУЧУЈУЋИ ПОДАТКЕ О ЛОКАЦИЈСКИМ УСЛОВИМА

Локације за третман отпада

Према добијеним подацима на територији општине Прњавор тренутно су присутне само двије локације на којима се врши дјелимична обрада односно третман отпада.

На подручју општине Прњавор у сектору складиштења и третмана отпада послују сљедећа физичка и правна лица:

- Самостални предузетник Ковач Осман „Код Санеле“, откупна станица Лишња који врши депоновање, рециклажу и продају металног отпада и остатака, односно пребирање, сортирање, резање и балирање метала и металних предмета и складиштење отпадних акумулатора;
- „ДД Комерц“ д.о.о. Прњавор – предузеће за рециклажу металног отпада у насељу Вијака, који врше прикупљање старог секундарног металног отпада, одвајање неметалних дијелова, сортирање по врсти материјала, пресовање ситних металних дијелова, откуп и привремено складиштење акумулатора. Предузеће је опремљено са сљедећом опремом за управљање отпадом: једна преса за лим, два камиона и један виљушкар.

Предузеће које се бави сакупљањем и транспортом мјешовитог комуналног отпада је КП Парк а.д. Прњавор се налази у Улици Живојина Прерадовића у Прњавору не ради стретман нити складиштење отпада већ исти транспортује на регионалну депонију у Рамићима. Комунално предузеће „ПАРК“ а.д. Прњавор и правни је сљедбеник Основног државног јавног комуналног предузећа „ПАРК“ Прњавор. Основна дјелатност предузећа је прикупљање неопасног отпада. Остале дјелатности:

- Обрада и одлагање неопасног отпада, шифра 38.21;
- Рециклажа (прерада) разврстаних материјала, шифра 38.32;
- Друмски превоз робе, шифра 49.41;
- Изнајмљивање и пословање сопственим некретностима или некретностима узетим у закуп (лизинг), шифра 68.20;
- Основно чишћење зграда, шифра 81.21;
- Остале дјелатности чишћења, шифра 81.29;
- Услуге дјелатности уређења и одржавања зелених површина, шифра 81.30;
- Остале забавне и рекреативне дјелатности, шифра 93.29;
- Погребне и припадајуће дјелатности, шифра 96.03.

Материјалне ресурсе предузећа чине:

1. Пословни објекти укупне површине 2 032.80 м².
2. Неизграђено грађевинско земљиште 40 888 м² и изграђено грађевинско земљиште 7 282 м² што укупно износи 48 170 м². Неизграђено грађевинско земљиште је у својини општине Прњавор, са правом располагања КП „ПАРК“ а.д. Прњавор.
3. Возила и машине.

У складу са техничко технолошким могућностима као и просторним карактеристика подручја у оквиру општине Прњавор потребно је одредити локацију која ће бити намијењена као трансфер станица (што је обавеза према Стратегији управљања отпадом РС) и као рециклажни центар. Зависно од могућности и потреба ове активности се могу раздвојити и на двије засебне локације с тим да испуњавају сљедеће услове:

- да нису у близини стабмених објеката,
- да нису у близини водотока, изворишта, рибака и сл.
- да нису у близини заштићених подручја или вриједних природних и предјоних цјелина,
- одабир локације је најбоље планирати у оквиру индустријских зона, што мора пратити адекватна инфраструктура, тј. приступ градској канализационој мрежи, канализација отпадних вода према постројењима за третман отпадних вода, приступ комуналних предузећа за редован довоз/одвоз отпада, прикључак хигијенски исправној води за пиће и сл.

Крајње одлагање отпада

Крајње одлагање мијешаног комуналног отпада са простора територије Прњавор врши се на регионалну депонију Рамићи у Бањалуци. Регионална депонија „Рамићи“ се налази у насељу Рамићи у руралном дијелу Града Бања Лука. Депонија је лоцирана у сјеверозападном дијелу Бања Луке, на локалитету Црквине у насељу Рамићи, на лијевој страни магистралног пута М4 Бања Лука – Приједор, на удаљености од око 150 m од пута. Депонија је удаљена око 10 km од центра града. Прикључак локацији, на главни магистрални пут је остварен

помоћном, двотрачном асвалтном саобраћајницом.

Постојећа депонија је амфитеатралног облика и формира веома малу увалу у којој се налази извориште потока Глоговац, што представља погодну локацију за одлагање санитарног отпада. Одлагање отпада на санитарне депоније представља само један дио у комплексном процесу управљања чврстим отпадом који обухвата третирање отпада од настанка до коначног одлагања финалног остатка на депонију. Санитарне депоније представљају одабрано мјесто за одлагање отпада, као што су природна или вјештачка улегнућа, јаркови, или посипање по равном земљишту, где се одређеним технолошким поступцима отпад компактира до најмање практичне запремине и покрива слојем земље или другог инертног материјала на систематичан и санитаран начин. Прије него што се почне са оваквим радом, мора се одабрати, прегледати и припремити терен који ће се користити. Потом се морају изградити путеви, извршити одговарајућа дренажа и одабрати одговарајућа опрема. Један од најважнијих задатака функције одлагања, јесте планирање начина коришћења рекултивисаног земљишта. Многи спортски терени, паркови и отворена складишта изграђени су на местима где се некад налазила депонија. Планирање треба вршити врло пажљиво, како не би дошло до градње изнад мјеста где се одвија разлагање органских материја. Планирање мора да се изведе прије попуњавања, тако да мјеста где ће се подизати зграде буду попуњена само земљом. Санитарне депоније су актуелне у свакој комбинацији, кад је у употреби и неки облик третмана чврстих отпадака, јер увјек постоји један дио отпадака који се мора одложити депоновањем. Неконтролисана сметлишта се морају напустити уз нужну санацију или санирати па искористити за даље одлагање путем депоновања, што је чест случај у пракси. Све то захтијева познавање низа различитих појмова, поступака и активности, који треба да омогуће правилно планирање, пројектовање, извођење, експлоатисање и финансирање депонија и контролу њиховог утицаја на животну средину. Санитарна депонија је расположиво земљиште за одлагање чврстог отпада на којем се инжењерске методе одлагања користе на начин на који су опасности по животну средину смањене. Одлагање чврстог отпада се врши у танким слојевима, компактирањем до најмање практичне запремине, и применом и компактирањем покривног материјала на крају сваког оперативног дана.

Кључни принципи санитарне депоније укључују:

- примјену дневног покривача;
- заштиту површинских и подземних вода од процједних вода (филтрата) из депоније;
- контролу депонијског гаса;
- забрану отвореног (неконтролисаног) паљења отпада.

Предузеће које управља регионалном депонијом у Рамићима је Ј.П. "ДЕП-ОТ" Регионална депонија, ул. Булевар Војводе Живојина Мишића бр. 23, Бања Лука.

Удаљеност регионалне депоније од општине Прњавор је око 54 км.

Слика бр. 8. Положај депоније (Извор: Google maps)

13. МЈЕРЕ ЗА СПРЕЧАВАЊЕ КРЕТАЊА ОТПАДОМ КОЈИ НИЈЕ ОБУХВАЋЕН ПЛАНОМ И МЈЕРЕ ЗА ПОСТУПАЊЕ СА ОТПАДОМ КОЈИ НАСТАЈЕ У ВАНРЕДНИМ СИТУАЦИЈАМА

За поступање са отпадом супротно мјерама које су предвиђене планом, односно законом, Закон о управљању отпадом је прописао казнене мјере, за свако правно лице уколико:

- на депонију прими отпад који не испуњава услове о одлагању отпада прописане дозволом или ако о одбијању прихватања не обавјести надлежни орган;
- складишти отпад на мјестима која нису технички опремљена за привремено чување отпада на локацији произвођача или власника отпада, у центрима за сакупљање, трансфер станицама и другим локацијама или по истеку прописаног рока за привремено складиштење;
- третман отпада обавља супротно одредбама закона;
- врши физичко-хемијски третман отпада супротно прописаним условима;
- врши биолошки третман отпада супротно прописаним условима;
- врши термички третман отпада супротно условима у дозволи;
- врши одлагање отпада на локацији која не испуњава техничке, технолошке и друге прописане услове, односно супротно условима утврђеним у дозволи или без претходног третмана или одлаже опасан отпад заједно са другим врстама отпада;
- приликом сакупљања, разврставања, складиштења, транспорта, поновног искоришћења и одлагања опасан отпад не упакује и обележи на одговарајући начин;
- мијеша различите категорије опасног отпада, осим у случају када је то дозвољено, одлаже опасан отпад без претходног третмана или врши разблаживање опасног отпада ради његовог испуштања у животну средину;
- управља посебним токовима отпада супротно закону.

Анимални отпад

На територији општине Прњавор тренутно дјелатност клања и обраду меса папкара обавља 6 клаоница занатског типа, док је једна клаоница регистрована за клање и обраду перади. Клаонички отпад се уклања у сарадњи са комуналним предузећем „Парк“ а.д. Прњавор на основу уговора о одвозу органског отпада са клаоница. За рјешавање овог питања, као и лешева угинуле стоке са фарми папкара и перади било би пожељно пронаћи локацију за изградњу јаме гробнице. Ефекти изградње и газдовања оваквим објектом су прије свега финансијске природе, јер би се збрињавање наплаћивало а заинтересовани субјекти би свакако добили нижу цијену услуге. За сада се овај отпад одвози у регионалну депонију у Рамиће, што додатно ствара трошкове локалном комуналном предузећу.

Отпад који настаје у ванредним ситуацијама

Ванредна ситуација је стање када су ризици или посљедице катастрофа, ванредних догађаја и других опасности по становништво, животну средину и материјална добра таквог обима и интензитета да њихов настанак или посљедице није могуће спречити или отклонити редовним дјеловањем надлежних органа или служби, због чега је за њихово ублажавање и отклањање неопходно употребити посебне мере, снаге и средства за појачан режим рада (Закон о заштити и спасавању у ванредним ситуацијама „Сл. гласник РС” бр. 121/12 и 46/17).

Начин поступања са отпадом који настаје у ванредним ситуацијама (поплава, земљотрес, снег, лед, техничко-технолошка несрећа, удес, катастрофа) мора бити регулисан у складу са Планом заштите и спасавања путем Штаба за ванредне ситуације.

Отпад настао у ванредним ситуацијама може да представља опасност за здравље људи и за животну средину, у зависности од поријекла и да ли је ванредна околност створила проблем са разношењем постојећег отпада.

У случају ванредних ситуација од изразите важности је дјеловати превентивно. Превентивне мјере које утичу на смањење количине отпада који настаје у ванредним ситуацијама зависе од саме ванредне ситуације.

Сва предузећа чија дјелатност представља ризик по здравље људи и животну средину су дужна да израде планове кроз које ће дефинисати превентивне мере и процедуре поступања у ванредним ситуацијама.

Уклањање отпада насталог у ванредним ситуацијама треба да прати принцип приоритета, тако да се отпад категорише а затим уклања од важнијих, ка мање важним приоритетима.

Отпад треба уклањати по следећем редослиједу:

- Опасни материјали и опасан отпад;
- Комунални отпад;
- Животињски отпад;
- Пољопривредни производи;
- Инертни отпад.
- Опасни материјали и опасан отпад

Мијешани отпад за који се претпоставља да може бити опасан отпад и опасан отпад, треба физички одвојити од осталог комуналног отпада тако да не може доћи до мијешања са неопасним отпадима у циљу безбједног преузимања и транспорта до коначног збрињавања од стране овлашћеног оператера који поседује Дозволу за управљање опасним отпадом. Опасан отпад је неопходно привремено складиштити у складу са прописима.

Уколико је ванредна ситуација настала испуштањем садржаја или оштећењем контејнера за опасне материјале или хемикалије, могу бити убачени у осигуране обиљежене контејнере.

Расути опасни материјали могу бити апсорбовани инертним материјалима и затим убачени у пластичне џакове или трајне контејнере. Оштећене вреће које садрже хемикалије, пестициде, вјештачко ђубриво, и сл. треба да буду смјештене у пластичне кесе или одговарајуће контејнере, који су означени и смјештени на безбедној локацији. Треба избјегавати мијешање некомпатибилних материјала као што су на примјер киселине и базе, која могу произвести нежељене реакције.

Уколико се утврди да опасан отпад представља опасност, потребно је онемогућити приступ у околној зони све док особље ангажовано због ванредне ситуације не заврши са чишћењем.

Привремено одлагање и транспорт опасног отпада насталог у ванредним ситуацијама треба организовати, у складу са националним прописима, за сваку јединицу локалне самоуправе у региону. Регионално предузеће се бави одлагањем комуналног отпада и не може да прихвати опасан отпад настао у ванредним ситуацијама, нити да финансира његово збрињавање.

Комунални отпад

У случају великих количина отпада који настаје у ванредним ситуацијама, јавност треба едуковати и информисати да не мијеша опасан, кабасти и амбалажни отпад са комуналним отпадом.

Комунални отпад треба сакупити и одложити у кесе, канте и контејнере, да не би угрожавао животну средину. Овакав отпад се сакупља и одвози до најближих контејнера као и комунални отпад настао у нормалним околностима.

Животињски отпад

Мртве или заражене животиње настале у ванредним ситуацијама треба уклонити у складу са упутствима која су дата у прописима и законима, на простор одређен за одлагање ове врсте отпада, дефинисан од стране локалне самоуправе.

Пољопривредни производи

Оштећене или потенцијално неисправне пољопривредне производе и храну треба уклонити да би се умањили непријатни мириси, и спречило размножавање глодара. Прекомерно размножавање глодара може да доведе до ширења заразних болести.

Уколико оштећене производе није могуће прерадити они се транспортују на Регионалну депонију.

Инертни отпад

Ванредне ситуације могу резултовати обимним оштећењима животног простора, укључујући зграде, помоћна средства и дрвеће. Отпад од крхотина, настао оштећењем објеката или помоћних средстава обично се сматра инертним отпадом. Инертни отпад укључује метал, дрво, цигле, бетон, изолације, керамику, пластику и стакло.

Најчешће представља и највећу количину отпада коју треба уклонити у оваквим ситуацијама.

Инертни отпад од крхотина и дрвећа, има најнижи приоритет у сакупљању после ванредне ситуације, због најмање опасности по јавно здравље и животну средину. И поред овога инертни отпад је потребно прикупити што брже да би што пре био успостављен неометан саобраћај и била омогућена поправка оштећене инфраструктуре.

У случају велике количине отпада насталог у ванредним ситуацијама надлежни органи за поступање у ванредним ситуацијама са надлежним органима јединице локалне самоуправе би по хитном поступку требало да утврде локације на којима би се привремено складиштио/одложио прикупљени отпад. Пожељно је да одабрана локација буде тачно дефинисана површина на којој је неопходно одвојено разврстати горе наведене врста отпада у складу са приоритетима.

Локалне самоуправе у сарадњи са Кризним штабовима и Одсеком за ванредне ситуације треба да обезбједе да се изврши чишћење и уколико је потребно деконтаминацију одабраних локација, након завршеног процеса сакупљања и транспорта отпада на даље поступање. Локалне самоуправе би требало да сачине извештаје о процјени штете, са релевантним подацима о количини и врсти сакупљеног, транспортованог, преузетог (од оператера) и одложеног отпада, о стању регионалног центра за сакупљање отпада, стању и количини уништених контејнера, механизацији и остале неопходне опреме за несметано функционисање надлежног јавно комуналног предузећа.

У зависности од саме ванредне ситуације треба размотрити успостављање посебних телефонских линија и електронске поште, на које може становништво да се обрати за савет или помоћ у поступању са насталим отпадом.

14. МЈЕРЕ САНАЦИЈЕ НЕУРЕЂЕНИХ ДЕПОНИЈА

Дивље депоније су нелегална одлагалишта која заузимају мали простор и садрже ограничене количине отпада, а најчешће су формиране непосредно уз пут у близини насељеног мјеста, а врло чест случај је да се отпадни материјал депонује уз корито ријеке, или у напуштеним позајмиштима камена и шљунка, као и на земљишту које није у приватном власништву.

По конфигурацији терена, углавном су то стрме падине на којима се врло тешко може организовати чишћење и одвоз депонованог материјала. У већини случајева, отпад се напросто баца низ стрмине крај пута или у ријеку. Такве депоније нису ограђене, тако да се на таквим мјестима често могу видјети домаће животиње, птице људи, те глодари и инсекти.

Дивља одлагалишта која првобитно имају визуелан лош ефекат могу на више начина угрозити здравље људи који претурaju по таквом одлагалиштима или околног становништва, као и загађење ваздуха, воде и земљишта. Те дивље депоније се редовно запале, па осим јасне опасности коју пожар представља за сусједна подручја, укључујући штету од великих шумских пожара, дим који потиче од отпада који гори врло вјероватно садржи отровне материје штетне за здравље становништва. Здравствени и сигурносни ризик тиче се могућег ширења болести и инфекција због присуства могућих преносника заразе (мухе, глодари, птице, животиње,...) на дивљем одлагалишту. Могући здравствени ризик за људе је знатан, посебно код становништва која живе у близини оваквих депонија, тј. контаминација околног становништва водом, ваздухом и храном.

Дивље депоније су потенцијални загађивачи ваздуха, воде (површинске и подземне) и земље.

Депоновани материјал је разноврстан: од комуналног, преко кабастог (аутомобили, камиони, бјела техника, често и аутомобилске гуме) до органског и медицинског за који нема евиденције да ли је опасан.

Ради обезбјеђивања услова за промјену постојећег стања, и постизање жељених циљева за рјешавање неуређених одлагалишта отпада (дивљих депонија и сметлишта), а узимајући у обзир евиденције из Локалног Плана, потребно је предузети следеће активности:

1. Преиспитати постојеће базе података и прикупити актуелне информације о дивљим депонијама и неуређеним одлагалиштима ради снимања и процјене штетности за животну средину (административни и географски подаци, опис услова, начина рада и опремљености сметлишта, резултате мјерења);
2. Анализирати и обрадити прикупљене податке, груписати евиденције локација за сметлишта односно дивље депоније и одредити компоненте штетности по животну средину и здравље људи узимајући у обзир локацију одлагалишта: грађевински реон, ванграђевински реон; зоне насељености и/или зоне одмора и рекреације, захваћену површину односно процењену количину отпада, удаљеност

водозахвата, (заштићених дијелова природе), а са циљем одређивања приоритета за потребним даљим дјеловањем.

Санације „дивљих“ депонија

Санација дивљих депонија врши се на два начина и то:

- Први начин је сортирање и одвожење отпада с локација на легална одлагалишта.
- Други је начин сортирање и одвоз кориснога отпада овлашћеним сакупљачима те затварање локације према прописаној законској регулативи.

У случају тзв. санације „на лицу мјеста“ потребно је провести истражне радове како би се установило стање животне средине и ниво загађења одложеног отпада. Тиме се утврђују опасни путеви којима се загађење шири, као што је то случај са директним контактом са земљиштем, подземним и површинским водама, биљним свијетом те стамбеним и другим грађевинама.

Истражни се радови проводе на одлагалишту и у лабораторијама, а добијени се резултати анализирају ради проналажења најекономичнијих и учинковитих метода санације.

Истражним се радовима утврђује врста могућег опасног отпада на одлагалишту, његове количине и мјесто одлагања, како би се могле предложити правилне методе санације.

Процједне воде настају проласком оборинских вода кроз отпад чиме се загађују различитим органским и анорганским оптерећењима. Количина процједне воде зависи од количине воде која улази у одлагалиште.

Биолошком се разградњом природних органских спојева у отпаду стварају и различите врсте гасова. Гасови осим неугодног мириса представљају и опасност од ватре и експлозије, а и неповољно утичу на околну вегетацију. Стога се проводи испитивање физичких и хемијских својстава узорака процједне воде, гаса и отпада.

Геолошким истраживањем и узорковањем земљишта процјењује се састав земљишта, ниво загађења и водонепропусност земљишта. Тек након добијених резултата може се приступити санацији локације с потребним мјерама заштите. Одвожењем отпада с локације и рекултивирањем очишћене површине или затварањем локације завршним покровним слојем према прописаној процедури спрјечава се даље загађење ваздуха и земље.

15. НАДЗОР И ПРАЋЕЊЕ ПЛАНИРАНИХ АКТИВНОСТИ И МЈЕРА

Мониторинг и ревизија су основни дијелови процеса имплементације плана. Мониторинг ће одредити да ли су активности из Локалног плана управљања отпадом постигнуте и да ли је отпад у хијерархији у складу са принципима републичке стратегије управљања отпадом. Локални индикатори ће такође допринијети дајући свеукупно сагледавање управљања отпадом. Одјељење надлежно за сектор заштите животне средине на основу претходно прибављених података подноси годишње извештаје о имплементацији Локалног плана управљања отпадом начелнику општине до 31. марта текуће године, са кратким приказом развојног плана за наредну годину. На тај начин ће бити означен напредак и обиљежена кључна питања која треба разматрати у наредном периоду. Процес избора најприхватљивијих опција за животну средину је озбиљан и осјетљив процес, који укључује локалну самоуправу и велики број заинтересованих страна. Годишњи извештаји ће бити доступни јавности објављивањем на интернет страници Општине Прњавор. Локални план управљања отпадом се поново разматра након пет година и ревидира и доноси се за наредних пет година.

Циљ разматрања и ревидирања је провјера најбољих прихватљивих опција за животну средину зависно од социјалног, економског, технолошког и институционалног развоја, који треба да доведе до побољшања начина поступања са отпадом. Такође, том приликом се може извршити и усклађивање Локалног плана управљања отпадом са евентуалним промјенама у законској регулативи која се односи на управљања отпадом. Локална самоуправа је дужна да обезбједи услове за спровођење плана, али и да врши надзор над његовим спровођењем. Надзор над радом предузећа која врше дјелатности које су обухваћене планом врши Одјељење надлежно за комуналне послове Општине Прњавор. Инспекцијски надзор и изрицање мјера као и казни за непоштовање одредби општинских одлука којима се уређује управљање отпадом врши Одјељење надлежно за инспекцијско-надзорне послове. Активности надзора и мониторинга су један од стратешких циљева плана а то је Осигурати систематско праћење параметара за оцјену степена спровођења Локалног плана управљања отпадом што треба обухватити активности:

- Успостава и вођење евиденције о начину управљања и поступања, поријеклу, токовима и мјесту одлагања свих врста отпада,

- Успостава регистра генератора отпада на подручју општине Прњавор,
- Успостава (организовање) радног мјеста службеника за управљање информацијским системом отпада у административној служби Општине Прњавор,
- Укључивање свих привредних субјеката - произвођача и власника отпада у информацијски систем о отпаду,

За развој, имплементацију, мониторинг и ревизију Плана управљања отпадом општине Прњавор ће бити задужен тим којег ће именовати општински начелник, најкасније 30 дана након усвајања Плана и његовој објави у Службеном гласнику Општине Прњавор.

16. АКЦИОНИ ПЛАН СА ПРОЦЈЕНОМ ТРОШКОВА И ИЗВОРИМА ФИНАНСИРАЊА ЗА ПЛАНИРАНЕ АКТИВНОСТИ

Финансирање система управљања отпадом и надзирања отпада је један од битних предуслова за његово оживотворење или боље речено, финансирање је први стратешки захтјев у реализацији Локалног плана управљања отпадом. Финансирање система управљања отпадом и надзирања отпада потребно је да се оствари кроз слиједећа начела, стратешка усмјерења и изворе:

1. На начелу «загађивач плаћа» и «корисник плаћа»,
2. Из средстава комуналних накнада,
3. Из буџета локалне управе,
4. Из средстава грађана,
5. Из буџета државе,
6. Других извора (Зајмови мултиратерарних кредита –ЕБРД, ИБРД, ЕИБ; Фонд за заштиту животне средине РС и др.).

У наставку се даје програм мјера са финансијским планом улагања и роковима извршења за планиране активности Плана:

Ред. број	Активност	Финансијска процјена (КМ)	Извори финансирања
1.	Проширење одвоза отпада на цијелу територију општине	20 000	Општина/КП Парк
2.	Уклањање и санација нелегалних одлагалишта (дивље депоније) на територији општине	70 000	Општина/Фонд за ЗЖС РС/кредити
3.	Повећање капацитета комуналног предузећа у техничко-организационом смислу кроз набавку нових контејнера или возила	50 000	Општина/КП Парк/кредити
4.	Успостављање нове инфраструктуре за интегрално управљање отпадом	10 000	Општина/КП Парк
5.	Успостављање система раздвајања, одвоза мијешаног и рециклабилног отпада и едукацију становништва – фаза 1	40 000	Општина/Фонд за ЗЖС РС/кредити
6.	Израда пројектне документације за изградњу трансфер станице и рециклажног центра	30 000	Општина/КП Парк
7.	Изградња трансфер станице и рециклажног центра на територији општине – фаза 1	200 000	Општина/Фонд за ЗЖС РС/кредити
8.	Успостављање система за одвојено сакупљање опасних категорија отпада – фаза 1	50 000	Општина/КП Парк/Фонд за ЗЖС РС/кредити
9.	Успостављање плана управљања грађевинским отпадом	10 000	Општина/КП Парк
10.	Успостављање плана управљања клаоничким отпадом и лешевима угинулих животиња	10 000	Општина/КП Парк
11.	Успостављање плана смањења количина медицинског и опасног отпада у мијешаном отпаду који завршава на депонији	10 000	Општина/КП Парк
12.	Успостављање плана за смањење количина	10 000	Општина/КП Парк

	електронског и електроничког отпада у мијешаном отпаду		
13.	Успостављање програма одвојеног сакупљања отпада на амбалажни и остали у оквиру привредних субјеката кроз расподелу контејнера – фаза 1	20 000	Општина/КП Парк/Фонд за ЗЖС РС/кредити
14.	Увођење одвојеног сакупљања пепела за привредне субјекте који имају властиту котловницу,	5 000	Општина
15.	Омогућити усклађеност законодавног оквира и инспекцијског надзора примјеном Локалног плана управљања отпадом локалним актима	2 000	Општина
16.	Праћење стања управљања отпадом и спровођења Локалног плана управљања отпадом – надзор и извјештавање	-	Општина
17.	Провођење пројеката подизања јавне свијести становништва и привредника из области управљања отпадом – фаза 1	10 000	Општина/КП Парк/Фонд за ЗЖС РС/кредити
18.	Имплементација ГИС-а за преглед и пријаву еколошких ризика у животној средини – мапирање дивљих одлагалишта и др. објеката/догађаја опасних по животну средину	100 000	Општина/КП Парк/Фонд за ЗЖС РС/кредити
19.	Увођење информационог система за евидентирање, праћење и надзор токова и количина отпада на територији општине	50 000	Општина/Фонд за ЗЖС РС/кредити
	Укупно за реализацију свих активности ЛПУО	687 000,00 KM	

Све наведене активности Општина Прњавор ће спроводити у складу са својим финансијским могућностима односно могућим изворима финансирања а доносе се на период од 5 година на који период се и доноси Локални план управљања отпадом (2020-2025).

17. МОГУЋНОСТИ САРАДЊЕ ИЗМЕЂУ ДВИЈУ ИЛИ ВИШЕ ЈЕДИНИЦА ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ

Према Закону о комуналним дјелатностима Републике Српске (Службени гласник РС бр. 124/11 и 100/17) члан 6. Јединица локалне самоуправе обезбјеђује организовано обављање комуналних дјелатности, а својом одлуком детаљније прописује:

- а) а) услове и начин обављања комуналних дјелатности,
- б) б) материјалне, техничке и друге услове за финансирање, развој, изградњу и одржавање комуналних објеката,
- в) в) услове за функционисање и техничко технолошко јединство система и уређаја,
- г) г) могућност за субвенционисану цијену комуналне услуге, категорије корисника и услове субвенционирања и
- д) д) јединицу обрачуна за сваку врсту комуналне услуге и начин наплате комуналних услуга.

У складу са чланом 8. одлуком о оснивању јавног предузећа скупштина јединице локалне самоуправе детаљније одређује: а) дјелатност коју обавља јавно предузеће, б) услове под којима се врши обављање комуналне дјелатности, в) права и обавезе оснивача у управљању јавним предузећима, г) начин формирања цијена, производа и услуга и д) услове под којима јавно предузеће може повјерити обављање комуналних дјелатности другом привредном субјекту у складу са посебним законом.

Јединицама локалне самоуправе дају се могућности о заједничком наступу приликом изградње рециклажних центара, претоварних станица и сл. са сусједним локалним јединицама (као што је Дервента или Србац у овом случају). С обзиром да је на територији сусједне локалне јединице Града Бања Лука у фази изградња сточног гробља (на локацији Мањача) дају се могућности општини Прњавор за сарадњу у смислу одлагања анималног отпада на овој локацији.

Глобални захтјев који одређује начин устројства и надзора у прикупљању, складиштењу и одлагању индустријског и специјалног отпада укључују у рјешењима и слиједиће:

- a. Да прикупљање и складиштење отпада буде устројено истовремено и на територијалном и на гранском приступу,
- b. Да прикупљање и складиштење отпада буде вршено сагласно усвојеним стандардима и сагласно Директивама и Смјерницама Европске Заједнице,
- c. Да се отпад минимално и безбједно одлаже, поштујући принцип предострожности,
- d. Циљ на принципу неаутономности.

Територијални приступ прикупљања и складиштења отпада регулише се законским и подзаконским актима, измјенама и допунама просторних планова и програма за поједине територијалне јединице. При томе потребно је у изради ових аката и докумената водити рачуна о природним и урбаним могућностима територија о којима је ријеч.

Гранским приступом осигурава се могућност повезивања оних привредних субјеката који у својим производним процесима генеришу исту или сличну врсту отпада, а у циљу заједничког управљања њиме. Комбинацијом територијалног, гранског приступа и процјеном утицаја на животну средину оствариће се потребне просторне и технолошке претпоставке за изналагање оптималних рјешења у приступу прикупљања, складиштења и одлагања отпада. Прикупљање, складиштење и одлагање намеће потребу за израдом стандарда и/или техничких упутстава за ову врсту управљања над отпадом његову изградњу, сагласно степену угрожености околине отпадом који ће бити дозвољено одлагати на истом. Утврђивање начина избора локација, захтијева за изградњу, начина рада, напуштања и санирања одлагалишта за све групе и врсте отпада биће један од приоритетних задатака у Систему управљања отпадом и процесима сарадње са другим територијалним јединицама.

18. РОКОВИ ЗА ИЗВРШЕЊЕ ПЛАНИРАНИХ МЈЕРА И АКТИВНОСТИ

Свака од активности приказаних у акционом плану претпоставља испуњење бројних предуслова; нарочито је подршка надлежних институција за изградњу Центра за рециклажу и трансфер станице. Битно је нагласити да је ријеч о изузетно захтјевним инвестицијским пројектима, које је првенствено потребно изградити, а затим управљати и пословати на финансијски одрживом нивоу. Другим ријечима, потребна су велика финансијска улагања и подршка нивоа и институција више власти а уз активно укључење читаве заједнице.

Табела бр. 7. Процјена средстава потребних за реализацију наведених активности

Ред. број	Активност	Рокови за извршење 2020-2025
1.	Проширење одвоза отпада на цијелу територију општине	2020-2025.
2.	Уклањање и санација нелегалних одлагалишта (дивље депоније) на територији општине	2020-2023.
3.	Повећање капацитета комуналног предузећа у техничко-организационом смислу кроз набавку нових контејнера или возила	2020-2022.
4.	Успостављање нове инфраструктуре за интегрално управљање отпадом	2020-2025.
5.	Успостављање система раздвајања, одвоза мијешаног и рециклабилног отпада и едукацију становништва – фаза 1	2020-2022.
6.	Израда пројектне документације за изградњу трансфер станице и рециклажног центра	2020-2022.
7.	Изградња трансфер станице и рециклажног центра на територији општине – фаза 1	2022-2025.
8.	Успостављање система за одвојено сакупљање опасних категорија отпада – фаза 1	2020-2024.
9.	Успостављање плана управљања грађевинским отпадом	2020-2021.
10.	Успостављање плана управљања клаоничким отпадом и лешевима угуинулих животиња	2020-2021.
11.	Успостављање плана смањења количина медицинског и опасног	2020-2022.

	отпада у мијешаном отпаду који завршава на депонији	
12.	Успостављање плана за смањење количина електронског и електроничког отпада у мијешаном отпаду	2020-2022.
13.	Успостављање програма одвојеног сакупљања отпада на амбалажни и остали у оквиру привредних субјеката кроз расподелу контејнера – фаза 1	2020-2021.
14.	Увођење одвојеног сакупљања пепела за привредне субјекте који имају властиту котловницу,	2020-2023.
15.	Омогућити усклађеност законодавног оквира и инспекцијског надзора примјеном Локалног плана управљања отпадом локалним актима	2020-2025.
16.	Праћење стања управљања отпадом и спровођења Локалног плана управљања отпадом – надзор и извјештавање	2020-2025.
17.	Провођење пројеката подизања јавне свијести становништва и привредника из области управљања отпадом – фаза 1	2020-2025.
18.	Имплементација ГИС-а за преглед и пријаву еколошких ризика у животној средини – мапирање дивљих одлагаишта и др. објеката/догађаја опасних по животну средину	2023-2025.
19.	Увођење информационог система за евидентирање, праћење и надзор токова и количина отпада на територији општине	2023-2025.

19. ОСТАЛИ ПОДАЦИ, ЦИЉЕВИ И МЈЕРЕ ОД ЗНАЧАЈА ЗА ЕФИКАСНО УПРАВЉАЊЕ ОТПАДОМ

Када се говори о управљању отпадом у протеклом периоду, може се рећи да су због постојећих свеукупних друштвених околности и националног стандарда присутни одређени проблеми и то:

- Нема потребних стратегија и програма за специфичне врсте отпада које траже ЕУ прописи о отпаду.
- Недовољан број постројења потребних за прихват, обраду и одлагање отпада.
- Нема одлагаишта опасног отпада.
- Не користи се дио индустријских капацитета с могућношћу спаљивања отпада.
- Информациони систем за управљање отпадом не постоји.
- Прописи се у потпуности не спроводе.
- Непостојање Катастра отпада.
- Недовољно и нестручно информисање јавности о модерним технологијама збрињавања отпада.
- Нема довољно јавног прихватања става да управо јавност у најширем смислу мора учинити више да се суочи с отпадом којег ствара: купујући рециклирана добра или учествујући у шемама рециклирања.
- Подаци о изворима, природи и количинама отпада дјелимично нетачни и непоуздани.
- Нема мјера усмјерених ка смањивању тежине, волумена или штетности отпада.
- Врло мала количина отпада се рециклира, иако се процјењује иако постоје капацитети за рециклирање већег дијела отпада.
- Мали удио спаљивања отпада.
- Нема капацитета за спаљивање.
- Недостатни капацитети за биолошку и физичко-хемијску обраду отпада.
- Нема система раздвајања отпада па се на регионалну депонију мијешају различите категорије отпада укључујући и опасни отпад.

У складу с тим поред наведених активности Плана потребно је образовање система управљања посебним токовима отпада као што су искоришћене аутомобилске гуме, отпадно уље, батерије и акумулатори, електронски и електронички отпад и друго, што се може постићи реализацијом едукацијом о правилном управљању посебним токовима отпада, успостављање обавезе вођења евиденције о насталом отпаду који спада у групе посебних токова, као и начину на који се њиме управља и о уступању таквог отпада трећим лицима. Едукација инспекцијских служби за праћење спровођења активности из домена управљања посебним токовима отпада је такође од велике важности.

Досадашњи концепти у планирању система, полако губе битку са све драстичнијим повећањем стандарда на које треба да одговоре. Суочавају се са људским напретком, експанзијом и развитком који проузрокују све веће потребе људи. Али иако би трансфер станице, потенцијално унапредице системе управљања отпадом, њиховом имплементацијом, не би постигли жељене резултате све док не пробудимо свијест људи и околине о овом проблему. У процес прављања отпадом укључен је и низ друштвених актера, али се у грубој подјели издвајају три основне интересне групе:

- Органи власти – општина на локалном нивоу и државне институције на вишим нивоима;
- Привредне организације које дјелују у оквиру јавног и приватног сектора;
- Јавност, односно, заинтересована јавност коју најчешће представљају невладине организације („трећи сектор“).

За значајна побољшања у управљању отпадом сви актери морају изградити нови начин размишљања о животној средини, о процесу одлучивања и улози јавности. То је у складу са важећим домаћим законодавством и међународним стандардима који прописује права јавности на информације, учешће у одлучивању и правду у области заштите животне средине. Битан аспект је важност благовременог обавјештавања и укључивања јавности у раним фазама процеса одлучивања у пројектима управљања отпадом. Поред тога штити се право заинтересоване јавности да бесплатно испита све информације важне за одлучивање и право јавности да изнесе примједбе или информације које сматра важним за доношење одлука. На тај начин тијело које доноси одлуку се обавезује да узме у обзир коментаре и сугестије јавности. Тако да на крају процеса одлучивања обавеза органа јавне управе је да информише јавност о свим донесеним одлукама, тј. да објави текст одлуке и и разлоге на којима се одлука темељи.

Правовремено, објективно и истинито информисање омогућава грађанима да остварују Уставом загарантована људска права и слободе, да активно учествују у раду своје локалне заједнице, да покрећу иницијативе, дају приједлоге и сугестије и укључују се у активности које се покрећу у срединама у којима живе и раде. Информација, а посебно средство којим се преноси, има велику моћ и утицај првенствено у формирању јавног мњења и промоција начела јавности рада.

Извјештај радне организације - носиоца унутрашње контроле о
усаглашености Пројекта

ИЗВЈЕШТАЈ

О усаглашености пројектне документације и извршеној унутрашњој контроли

ЛОКАЛНОГ ПЛАНА УПРАВЉАЊА ОТПАДОМ

1. Пројектна документација је израђена сагласно Пројектном задатку Инвеститора.
2. Пројектна документација је израђена у складу са законским одредбама **Закона о управљању отпадом ("Службени гласник Републике Српске" бр. 111/13, 106/15 и 16/18)**, стандардима и нормативима чија је примјена обавезна за предметни ниво документације.
3. Постоји пуна сагласност између одговорног носиоца израде Пројекта и вршиоца унутрашње контроле.

Бања Лука, 24.12.2019. године

ДИРЕКТОР
Проф. др Предраг Илић

Број: 01-022-152/21
Датум: 17.11.2021. године
Прњавор

Предсједник СО
Мирко Буквић, с.р.

САДРЖАЈ

СКУПШТИНА ОПШТИНЕ	1
ЛОКАЛНИ ПЛАН УПРАВЉАЊА ОТПАДОМ ЗА ОПШТИНУ ПРЊАВОР ЗА ПЕРИОД 2020 - 2025. ГОДИНА (везано за Одлуку бр. 01-022-152/21 од 17.11.2021. године)	1